

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Zuzana Junková

Univerzita Pardubice

Fakulta Filozofická

Ženská tematika ve fejetonech Mileny Jesenské a Dany Emingerové

Zuzana Junková

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana JUNKOVÁ**
Osobní číslo: **H08399**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Název tématu: **Ženská tematika ve fejetonech Mileny Jesenské a Dany Emingerové**
Zadávací katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Analyzovat novinářskou práci a zejména fejetony Mileny Jesenské. Analyzovat novinářskou práci a zejména fejetony Dany Emingerové. Srovnat názory na ženskou tematiku v pohledu rozdílných generací, porovnat styl a způsob psaní, vyjadřování, kompozice, výběr jazykových prostředků, posoudit novost názorů na ženskou tematiku v kontextu doby vzniku, podrobně analyzovat vybrané fejetony.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Primární: JESENSKÁ, M. Cesta k jednoduchosti. Brno. Barrister&Principal, 1995. ISBN: 80-85947-00-5 **EMINGEROVÁ, D.** Něžná tygřice. Praha. Mladá fronta, 2009. ISBN: 978-80-204-1985-9 **JIRÁSKOVÁ, M.** Stručná zpráva o trojí volbě - M. Jesenská, J. von Zedtwitz, J. Nachtmann v roce 1939 a čase následujícím. Praha. Nakladatelství Franze Kafky, 1996. ISBN: 80-85844-21-4 **WAGNEROVÁ A.** Milena Jesenská. Praha. Prostor, 1996. ISBN: 80-85190-50-8 **HOCKADAY, M.** Kafka, láska a odvaha, život Mileny Jesenské. Praha. Pragma, 1999. ISBN: 80-7205-677-8 **JESENSKÁ M.** Nad naše síly - Češi, Židé a Němci 1937 - 1939. Olomouc. Votobia, 1997. ISBN: 80-7198-233-4 **MARKOVÁ - KOTYKOVÁ, M.** Mýtus Milena, Milena Jesenská jinak. Praha. Primus, 1993. ISBN: 80-85625-14-8 **KAFKA, F.** Dopisy Mileně. Praha. Academia, 1968 **Sekundární: OSVALDOVÁ, B.; Kopáč, R.** O fejetonu, s fejetonem. Praha. Karolinum, 2007. ISBN: 978-80-246-1286-7 **OSVALDOVÁ, B. a kol.** Praktická encyklopedie žurnalistiky. Praha. Libri, 2007. ISBN: 978-80-7277-266-7 **VLAŠÍN, Š.** Slovník literární teorie. Praha. Českosloveský spisovatel, 1984. **TUREČEK, D.** Fejeton Jana Nerudy. Praha. ARSCI, 2007. ISBN: 978-80-86078-78-6

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Zuzana Nováková

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Ivo Říha, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. března 2011

Zuzana Junková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především mé vedoucí práce, PhDr. Zuzaně Novákové, za její pomoc a cenné rady, které mi pomohly sestavit celou práci. Velké poděkování zároveň patří spisovatelce a fejetonistce Daně Emingerové, která si udělala čas na mé otázky, které práci doplnily nejen o zajímavosti, které v knize nejsou.

Dále bych chtěla poděkovat všem nejbližším a kamarádům, kteří mi jakkoliv pomohli při tvorbě práce a podporovali mě.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na fejetony psané ženskými autorkami. Hlavním tématem těchto fejetonů je láska, manželství, manželská věrnost, krása, ženská emancipace a móda. Fejetony zmiňované v této práci byly napsány ve dvacátých letech 20. století a další poté v období počátku 21. století. Práce se nejprve zaměřuje na rozbor fejetonu jako tematiky obecně, jeho vývoj a významné autory žánru. Následuje rozbor jednotlivých fejetonů od obou autorek a jejich vzájemné porovnání.

Klíčová slova

Fejeton; žurnalistika, novinářka, ženská tematika – láska, krása, manželství, věrnost, emancipace, móda; Milena Jesenská, Dana Emingerová

Title

Female themes in feuilletons by Milena Jesenská and Dana Emingerová

Annotation

This Bachelor's essay is focused on feuilletons, that are written by female writers. The main subject matter of these feuilletons are love, marriage, marital fidelity, beauty, female emancipation and fashion. Female's feuilletons mentions in this essay were written in twentieth the 20th century and then feuilletons were written at the beginning the 21st century. This essay is dealt with specialize in analysis general theme at first, and then progress of feuilletons and famous writers. After that, each idea of feuilletons from first writer is analysed and compared to ideas from second writer.

Keywords

Feuilletons; journalism, newspaperwoman female themes – love, beauty, marriage, marital fidelity, emancipation, fashion; Milena Jesenská and Dana Emingerová

Obsah

Úvod	1
1 Fejeton jako žánr a jeho autoři.....	2
1.1 Charakteristika fejetonu jako žánru	2
1.2 Historický vývoj a počátky fejetonů v zahraničí	4
1.2.1 Román - fejeton.....	5
1.3 Fejeton v českém prostředí a významní tvůrci.....	6
1.3.1 Jan Neruda (1834 – 1891)	7
1.3.2 Fejeton v první polovině 20. století a Karel Čapek	9
1.4 Fejeton ve druhé polovině 20. století a úvahy o něm	10
1.4.1 Soutěž Evropský fejeton	12
2 Fejeton dnes.....	12
2.1 Fejeton v dnešním pojetí.....	12
2.2 Rozhlasový fejeton	13
2.3 Fejeton na síti.....	14
3 Milena Jesenská jako osobnost a novinářka	15
3.1 Životní osudy Mileny Jesenské	15
3.1.1 Rodina.....	15
3.1.2 Vzdělání	16
3.1.3 Přátelství, muži a život.....	17
3.1.4 Milena Jesenská a Franz Kafka	18
3.2 Milena Jesenská novinářka a literátka	20
4 Dana Emingerová jako osobnost a literátka.....	20
4.1 Osobnost Dana Emingerová	21
4.1.1 Dana Emingerová a Arnošt Lustig.....	22
4.2 Novinářská a spisovatelská činnost Dany Emingerové.....	22
5 Fejetony Mileny Jesenské.....	23
5.1 Hlavní tematika fejetonů.....	23
5.1.1 Cesta k jednoduchosti	23
5.1.2 Člověk dělá šaty.....	31
5.2 Charakteristika stylu díla, jazyk fejetonů, tvorba	37
6 Fejetony Dany Emingerové	38

6.1	Hlavní zaměření fejetonů a rozdělení knihy	38
6.2	Něžná tygřice	39
6.2.1	Díl o dětech, manželovi, cestování	39
6.2.2	Díl o dětství, dospívání a zásadních životních zkušenostech.....	42
6.3	Román In flagranti	44
6.4	Styl, Forma a Jazyk v díle	45
7	Porovnání fejetonů, shodné prvky a naopak rozdílné uvažování	46
7.1	Shodné názory	46
7.2	Rozdílná tematika	47
7.3	Metoda psaní, styl fejetonů	48
	Závěr	50
	Resumé	52
	Použitá literatura	53
	Primární	53
	Sekundární.....	53
	Internetové prameny	54
	Příloha	55

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila téma se zaměřením na tematiku ženských fejetonů ze dvou časových period. Prvním obdobím jsou 20. léta 20. století, tedy doba po první světové válce a druhé období je pohled do současné scény české žurnalistiky – fejetonistiky. Nápad pro tuto bakalářskou práci přišel s bližším seznámením s osobností Mileny Jesenské a její knihou *Cesta k jednoduchosti*, která poprvé vyšla v roce 1926. Fejetony zde napsané mne přivedly k myšlence zaměřit se na jednotlivé texty a pokusit se o srovnání s pohledem nějaké současné fejetonistky, která své fejetony zaměřuje přibližně stejným tematickým směrem. Po přečtení pondělní přílohy MF Dnes Ona Dnes, jsem vybrala novinářku, spisovatelku a fejetonistku Danu Emingerovou, která mne zaujala svým fejetonem *Ideální manžel*. Pro srovnání jsem zvolila knihu *Něžná tygřice*, což jsou knižně vydané fejetony Dany Emingerové. Velmi mne překvapilo, že i přes poměrně velký časový odstup těchto knih je možné zde najít shodné názory, případně myšlenky shodující se v základech, ale po postupném rozpracování se trochu odlišují. Některé názory se diametrálně odlišují, ale tento rozdíl může být dán také rozdílným životním stylem a dobovými zvyklostmi a nejen tím, že každá autorka je svým uvažováním jiná. Při prostudování tvorby Mileny Jesenské jsem narazila na druhou, pro mou bakalářskou práci stěžejní knihu, a sice *Člověk dělá šaty*, která vyšla v roce 1927 a je zaměřena více na módní fejetony a doporučené chování, oproti první zmiňované knize, která je směřována více k české společnosti té doby. Nicméně obě díla jsou základním „stavebním kamenem“ od Mileny Jesenské. Ke všem základním knihám přibyl později ještě nový román Dany Emingerové *In flagranti*, ačkoliv se jedná o román, obsahově zapadá do tematiky mé bakalářské práce a některé myšlenky jsem proto převzala.

Celá tematika není jenom o ženských fejetonech, hned v úvodních kapitolách mé práce jsem se zaměřila na fejeton obecně, na jeho vývoj jak v zahraničí, tak především na poli české žurnalistiky od konce 18. století. Zajímalo mne celkový vývoj fejetonu jako žánru, protože se vyskytují názory o tom, že tento žánr je na úpadku. Je pravdou, že před sto lety měl větší význam, než má dnes, ale stále se drží a rozhodně není ztracen na poli mediálního trhu, protože kromě periodik se v relativně hojné míře vyskytuje na internetových portálech. V kapitole o českém vývoji fejetonu nechybí největší čeští fejetonisté Jan Neruda a Karel Čapek. Důležitá autoři tohoto žánru jako Ludvík Vaculík, Rudolf Křesťan či Ondřej Neff. Nechybí ani zmínka o rozhlasovém fejetonu a internetových portálech, kde má fejeton své pevné místo, například *Neviditelný pes* Ondřeje Neffa.

Kapitolami zabývající se fejetony se snažím představit myšlení obou autorek a jejich názory na dění ve společnosti. Každé z autorek je věnována samostatná kapitola pro představení osobnosti a zdůraznění výjimečnosti. U Mileny Jesenské tím myslím její vztah k jednomu z předních spisovatelů Pražského kruhu Franzi Kafkovi. Dana Emingerová měla velmi blízko k autorovi zabývající se židovskou tematikou Arnoštu Lustigovi. Fejetony obou autorek jsou určitým způsobem těmito muži ovlivněny, i když pokaždé trochu jiným způsobem. Kafka Jesenskou ovlivnil obsahově, Lustig zastával spíš roli rádce při vymýšlení názvů, nápad pojmenovat knihu *Něžná tygřice* přišel od něho.

Ve své bakalářské práci bych chtěla poukázat nejen na shodu názorů, ale také případné podobnosti či rozdíly ve výstavbě jednotlivých textů, použití jazykových prostředků a srozumitelnost textu. Ani u jedné z knih nelze říct, že je nesrozumitelná, případně lingvisticky nejasná, protože každá kniha vznikala v jiné době a rozdíly mezi mluvou a psanými texty dnes a ve 20. letech 20. století jsou výrazné. Forma fejetonů je víceméně neměnná, rozdíl ve formě je minimální, protože jinak by to byl jiný žánr a ne fejeton.

Jedním z cílů je i snaha o dostání do podvědomí lidí ženské autorky, které se mi zdají poněkud opomíjené oproti mužům. Tato literatura rozhodně není pouze pro ženy – čtenářky a řada mužů by zde našla mnohé užitečné rady i pro sebe, ale i kdyby nenašla, tento odlehčený žánr pobaví, uklidní a dodá na dobré náladě. Fejeton baví, i když určitým způsobem vychovává.

1 Fejeton jako žánr a jeho autoři

1.1 Charakteristika fejetonu jako žánru

„*Fejeton se píše citem, ne rozumem,*“¹ to jsou nejběžnější slova většiny autorů fejetonů či odborníků, kteří se touto problematikou zabývají. Už samotná citace napovídá tomu, že se jedná o odlehčený typ žánru, kdy hlavní není myšlenkové zaměření na těžkou a náročnou tematiku, ale bývá psán subjektivně, autor do něho vkládá své zkušenosti, poznatky, své emoce. Jedná se o dost specifický, literárně-beletristický žánr, který žurnalistice dává určitou estetickou hodnotu, která čtenáře odreaguje od složitých a těžkých novinových zpráv

¹ VACULÍK, Ludvík. *Elegance přechodníku*. IN OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007. s. 71.

o dění ve světě, protože na rozdíl od ostatních publicistických žánrů končí vtipným vyhocením, řečeno francouzsky, pointou.²

Mezi základní charakteristické rysy fejetonu bezpochyby patří oddělení od ostatního textu. To nám zajistí bezpečné rozpoznání žánru. V novinách tento text bývá přímo označen, že se jedná o fejeton, případně má svůj nadtitulek jako například v *Lidových novinách*, kde je fejeton pojmenován *Poslední slovo*. Jednotlivé texty se nachází na pomezí umělecké literatury a publicistiky, kdy autor píše o běžných, každodenních, životních starostech, na které ale nahlíží se svého úhlu pohledu, vybranému tématu se snaží dát nový „kabát“, který má přivést k zamyšlení a snaží se také o podobu „živého kontaktu“ se čtenářem. Každý autor do každého fejetonu dává kus sebe, text povětšinou vychází z vlastních zkušeností publicisty či spisovatele. Možná proto fejeton působí dojmem, že napsat ho správně, aby splňoval dané podmínky, je složité, ale pořád je plno novinářů, odborníků, spisovatelů, kteří tento způsob psaní vítají a považují celý proces psaní za příjemný, radostný, uklidňující, byť i trochu bolestný.³ Fejetonisté v podstatě zapisují jednotlivé proudy myšlenek, experimentují, dávají k sobě vhodná souvětí, slova, výrazy a tím vzniká neobvyklý, ale zajímavý text. Autor se snaží svým fejetonem čtenáře přesvědčit o tom, aby se nad daným tématem zamyslel, jednou ze snah fejetonu totiž bylo vzdělávat. Původním záměrem fejetonu 19. století bylo usnadnění pochopení náročných novinových článků tím, že téma bylo přepsáno zábavnější formou.⁴

S tím je spojen i jazyk a forma fejetonu. Oné elegance, zábavnosti, odlehčenosti dosahuje text především jazykem. Autor často volí zajímavá, jednoduchá, humorná slova, která jsou svým způsobem i poetická. Stylistická forma bývá lehká, doplněná sarkasmem, ironií a neočekávaným úhlem pohledu. Čtenář se v textu snadněji orientuje, oproti složitým souvětím plných odborných termínů a frází. Rozsah fejetonů není příliš velký, vše se odvíjí podle požadavků redakcí (řádkování, písmo, okraje apod.), pro které fejeton vzniká. Většinou to bývá jedna až dvě stránky počítačopisu.⁵

U fejetonů lze mluvit o třech základních typech, se kterými se čtenář může v dnešní době setkat. Jako první je **fejeton – beseda**. Tato forma je nápodoba rozhovoru autora se čtenáři. Jedná se o nejstarší typ fejetonu s velkou tradicí. Poznává se podle častého a přímého

² Srov. OSVALDOVÁ, B. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 5 – 6. ISBN: 978-80-246-1286-7.

³ Tamtéž, s. 16 – 17.

⁴ Srov. tamtéž, s. 7.

⁵ Srov. tamtéž, s. 5.

obracení se na čtenáře⁶. Významným autorem tohoto typu byl **Jan Neruda**. Dnes je to nejběžnější forma fejetonu. Druhým typem je **fejeton polemický**. Jak je patrné z jeho názvu, je založený na polemice, kdy se autor snaží o vyvrácení určitých názorů a zároveň čtenáře seznamuje se svým viděním daného problému. Čtenář může zaměnit tento žánr s polemickou úvahou, která má složitější formu a jazyk, na rozdíl od polemického fejetonu, kde je jazyk svěží a lehký. Posledním typem je **satirický fejeton**, který je dnes asi nejčastěji se vyskytující. V podstatě se kriticky dívá na společnost a její dění. Všechny typy ale mají společné to, jak se tvoří.⁷ Postupuje se „od jednoduchého k všeobecnému“, tedy od jednoho konkrétního problému k závěrečnému zevšeobecnění. Autor by v žádném případě neměl zapomínat na to, že se zaměřuje vždy na jeden fakt či myšlenku, svým textem se snaží nejen pobavit, ale i poučit a hlavně to vše musí být podloženo odlehčeným jazykem, kdy se používají různě zabarvená slova pro dotvoření určité estetické hodnoty. Celkově je styl fejetonu možné označit za přátelský či lidový. Do velké míry také text a zaměření fejetonu určuje povaha autora. Jednotlivé typy fejetonů uzavírá specifický fejeton ve verších, neboli tzv. *rozhláska*. Zakladatelem tohoto typu byl spisovatel **Eduard Bass**, který publikoval v pražské redakci Lidových novin. Později se psaní takového fejetonu ujal **Josef Kainar** ze Skupiny 42. V dnešní době se již tento typ fejetonu nevyskytuje.⁸

1.2 Historický vývoj a počátky fejetonů v zahraničí

Pojmenování pochází z francouzského výrazu *feuilleton*, co v překladu znamená lístek nebo zpráva, v českých periodikách vycházel také pod názvy *podčárník* nebo *podval*. Jednalo se o označení zvláštní přílohy zaměřené na kulturu, převážně literární a divadelní kritiky, která v 18. století byla vkládána do novin jako příloha v podobě „lístku“. Nejvýznamnější přílohou je *Das Neuste aus dem Reiche des Witzes*, kde publikoval **Gotthold Ephraim Lessing** (1729 – 1781), jeden z průkopníků žánru. Tato příloha byla součástí berlínského listu *Vossische Zeitung* vycházející v letech 1751 – 1755.⁹ Změna nastala s rokem 1800, kdy v pařížském listu *Journal des Debats* začal otiskovat abbé **Julien de Geoffroy** (1743 – 1814) v inzertní příloze *La Feuille* své postřehy o literatuře, divadle, společnosti, politice. Příloha

⁶ K tomu jsou používány věty typu „co myslíte“ nebo „co vy byste dělali“, „to vám nemusím vysvětlovat“ a řada dalších

⁷ Srov. NOVÁKOVÁ, Zuzana. *Fejeton*. IN *Skriptní mediální práce a novinářská etika*.

⁸ Srov. OSVALDOVÁ, B. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 10. ISBN: 978-80-246-1286-7.

⁹ srov. VLAŠÍN, Štěpán. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 110. Vydání první. ISBN není uvedeno.

nebyla cenzurovaná, proto zde mohly tyto texty vycházet. Později se rubrika přemístila do hlavní části listu a byla graficky oddělena silnou čarou. Fejeton byl nejen ve Francii velmi populární a jeho psaní se začali postupně věnovat významní autoři – **Charles-Augustin Sainte-Beuve, Emile Girardin, Jules Janin, Théophile Gautier** (1811 – 1872) či **Victor Hugo** (1802 – 1885).¹⁰ Tím došlo k vzájemnému ovlivňování mezi literaturou a publicistikou. „*Fejeton dovolil spisovatelům vyjádřit se na malé ploše k denním událostem*“¹¹, od té doby je tedy patrné spojení fejetonistů a literatury. Vedle významné francouzské fejetonistické linie se řadí Německo, kde fejetony jsou dodnes součástí tisku. Z autorů se jedná především o **Ludwiga Börnera** a **Heinricha Heina** (1797 – 1856). Poslední jmenovaný žil dokonce od roku 1831 v Paříži, tedy v místě, kde přímo mohl čerpat informace a inspiraci z francouzských novin. Na tyto dva spisovatele navazuje český průkopník fejetonu **Jan Neruda**, který je oba často citoval a překládal.

Fejeton se šíří celou Evropou, dostává se až do Ruska. I zde nachází řadu tvůrců, kteří se ochotně pouštějí do psaní nového žánru 19. století. Jedná se o řadu básníků a prozaiků: **A. S. Puškin** (1799 – 1837), **I. S. Turgeněv** (1818 – 1883), **N. A. Někrasov** (1821 – 1878), **F. M. Dostojevskij** (1821 – 1881), **A. P. Čechov** (1860 – 1904) či **M. Gorkij** (1868 – 1936).

1.2.1 Román - fejeton

Spolu s klasickým fejetonem se objevil i jeden velmi podobný žánr: **román – fejeton**. Jedná se o román, který je psaný a uveřejňovaný na pokračování v jednotlivých denících či týdenících pod čarou, v místě vyhrazeném pro fejeton. Oproti klasickému fejetonu je v tomto žánru patrná řada technik vedoucí ke zvýšení dějové napjatosti. Poprvé byl otištěn v roce 1836 v listu *Siècle* a jednalo se o pikareskní román *Život Lazarilla z Tormesu*, následovalo Balzacovo dílo *Stará panna*. Za zakladatele žánru je považován **Eugène Sue** (1804 – 1857), který ve své tvorbě měl patrné rysy zaměřující se na široký čtenářský okruh a zároveň zvýrazňující sociální aspekt dobrodružné tematiky. Jako inspirace mu byl černý román. Po roce 1848 dochází ale k ústupu románu – fejetonu z literárního dějiště a jen občas se vyskytují některé prvky, které byly charakteristické pro tento žánr, například **F. M. Dostojevskij** využil typu psaní na pokračování bez autorovy představy o tom, co bude vlastně následovat. Objevilo se to v díle *Uražení a ponižení*. Psaní toho žánru si oblíbila i řada klasických autorů

¹⁰ Srov. OSVALDOVÁ, Barbora. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 6. ISBN: 978-80-246-1286-7.

¹¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 7. ISBN: 978-80-246-1286-7.

tvůřících klasické romány – například **Alexandr Dumas** starší a jeho dílo *Tři mušketýři* vycházelo i jako román - fejeton. Dalšími spisovateli věnující se tomuto žánru jsou například **George Sandová** či **Alfred de Musset**. Z české literatury se o tvorbu pokoušel **Karel Čapek** v díle *Továrna na absolutno*.¹²

1.3 Fejeton v českém prostředí a významní tvůrci

Vývoj českého fejetonu nebyl jednoduchý, ovlivnila ho řada politických změn, kdy docházelo k cenzuře a zpřísnění kontroly vydávaných periodik, nebo naopak uvolňování režimu. Český fejeton neboli podčárník, se poprvé objevil v *Pražských novinách* v roce 1818, kdy redaktorem byl **Josef Linda** (1789/1792 – 1834) a za dobu jeho redaktorského období (až do jeho smrti v roce 1834) se fejeton držel na vysoké úrovni. Jako témata si Linda volil látku z českého prostředí, byly patrné i jeho pokusy o lokální fejeton, ve kterých používal hovorový jazyk. Z významných děl jmenujme například *Způsoby a obyčeje Pražanů* z roku 1818 nebo *Letní a zimní radovánky Pražanů* z roku 1826. Po Josefu Lindovi se redaktorství ujímá **František Ladislav Čelakovský**, ale do této pozice se dostává v době drobného žánrového úpadku. V letech 1834 – 1835 je zábavná část listu vztažena pouze na nepravidelné otiskování *Směšených zpráv*. Ani Čelakovského příloha *Česká včela* nedosahovala takových ohlasů jako články Lindovy. Rozvoj nejen fejetonu, ale i celého českého novinářství, je spojen s Národním obrozením a jeho protagonisty – **Josefem Kajetánem Tylem** (1808 – 1856) v časopise *Květy* v letech 1833 – 1836 a 1841 – 1845, v *Sedlských novinách* (1848 – 1849); **Václavem Bolemírem Nebeským** (1818 – 1882), který dopisoval z Vídně do *Květů* a *České včely*, případně posílal své příspěvky do *Časopisu Českého muzea*. V jeho případě se jednalo o 35 různě rozsáhlých článků, ve kterých reagoval na společenské poměry metternichovské Vídně, některé dopisy byly ale fiktivní. Neméně významná byla i tvorba **Karla Havlíčka Borovského** (1821 – 1856), který psal do *České včely* 1846 a do *Národních novin* divadelní a knižní recenze. Havlíček v textech apeloval hlavně na čtenářův úsudek.

Tyto texty vycházely pod čarou, později se přidává slovo „feuilleton“ a od 21. března 1849 se tento titulek objevuje pouze nad jedním příspěvkem.¹³ Tato doba byla pro českou novinářinu dobrým rozjezdem, který v polovině 19. století zabrzdil nástup Alexandra Bacha a tedy doba přísné cenzury. K uvolnění došlo zhruba po jedenácti letech, kdy se uvolnily

¹² Srov. VLAŠÍN, Štěpán. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 315. Vydání první, ISBN neuvedeno.

¹³ Srov. OSVALDOVÁ, Barbora. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 7. ISBN: 978-80-246-1286-7

politické poměry a mohly vzniknout nové společenské listy – *Čas, Hlas, Národní listy* (vycházející v letech 1861 – 1941). S tím je spojen i počátek tvorby dalších předních českých autorů jako **Vítězslav Hálek** (dílo *Epištoly k našemu studentstvu* z roku 1873), **Adolf Heyduk**, **Josef Barák**, **Alois Vojtěch Šmilovský** a především **Jan Neruda**.¹⁴

Národní listy měly svou pravidelnou fejetonní rubriku, která byla umístěovaná podle potřeby v různých místech listu – pod čarou ke konci strany, či ve sloupcích, ale vždy se zde vyskytoval titulek „Feuilleton.“ Od roku 1849 se jedná o žánrově i látkově nevyhraněnou rubriku. Objevovaly se zde podčárničky například **Viléma Dušana Lambla**, jehož texty byly plné sarkasmu a ironie.

1.3.1 Jan Neruda (1834 – 1891)

Jan Neruda se fejetonům začal věnovat již na počátku své novinářské činnosti a vytrval až do své smrti, tedy třicet let. Nejprve pracoval jako lokálkář a kritik v německých časopisech (*Tagesbote aus Böhmen a Prager Morgenpost*), v roce 1860 jako fejetonista nastoupil do *Času*. S listem spolupracoval dva roky a v roce 1862 coby literární, divadelní a výtvarný kritik a fejetonista přechází do *Hlasu*. Tento list po nějaké době splynul s *Národními listy* a pro Nerudu to znamenalo setkání s tehdejší mladou spisovatelskou a novinářskou generací – **Jakubem Arbesem**, **Josefem Barákem** či **Vítězslavem Hálkem**.

Jako předchůdce Nerudových fejetonů (ale i Havlíčkových fejetonů) byl text *Slovo k českému herectvu, které ani penězi není k zaplacení* od J. K. Chmelenského, který vyšel v příloze *Česká včela*, 5. číslo v roce 1835. To, co se vyznačovalo jako předchůzí pro budoucí fejetony Jana Nerudy, byla stránka stylová a používání řečnických otázek v textu.¹⁵ „Český fejeton nebyl oproti německému výrazně opožděn z hlediska vývoje“¹⁶, i když česká žurnalistika přejímala z německé fejetonistiky řadu látkových okruhů, jednotlivých postupů a některé české fejetony je dokonce možné označit za plagiáty německých. V české kultuře se německý fejeton objevil v roce 1833, kdy se **Karel Hynek Mácha** veřejně přihlásil ke čtení berlínských fejetonů **Adolfa Glassbrennera**.¹⁷ Vztah českých a německých fejetonů dokonce řešil sám Neruda při práci v *Národních listech*. Ani on se netajil tím, že pravidelně čte berlínské a vídeňské fejetony, které mu slouží zároveň jako inspirační pramen. V 70. letech

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 8.

¹⁵ Srov. TUREČEK, Dalibor. *Zrod žánrového povědomí*. IN TUREČEK, Dalibor. *Fejeton Jana Nerudy*. Praha: ARSCI, 2007, s. 74. ISBN: 978-80-86078-78-6.

¹⁶ Tamtéž, s. 58.

¹⁷ Tamtéž, s. 59 – 61.

vedl Neruda korespondenci se svým kolegou z *Národních listů* Jakubem Arbesem právě o německých fejetonech, které měly vyplnit čísla, pro něž nebyl k dispozici originální – český fejeton. V roce 1876 dokonce Neruda zvažoval přispívání do německých časopisů jako fejetonista, ale k tomuto nikdy nedošlo. Dalo by se ale říci, že český fejeton vznikl jako obdoba fejetonu německého.¹⁸

Ve 2. polovině 19. století se díky Nerudovi a také Vítězslavu Hálkovi utvořilo silné povědomí svébytné české fejetonistické tradice. Jan Neruda je dodnes považován za zakladatele moderní prózy a fejetonistiky, který přitom nebyl srovnáván s německými vzory. Měl své vlastní tvárné postupy pro psaní a tvorbu, které časem přejímaly i další regionální žurnály. Tuto metodu lokálního fejetonu převzal po vzoru Josefa Kajetána Tyla. Neruda měl i své vlastní fejetonistické značky – rovnostranný trojúhelník nebo štír ze zvěrokruhu, pod kterými napsal přes dva tisíce textů. Podle vyjádření Elišky Krásnohorské „*jeho podčárničky jsou takřka nejvyšším vládcem veřejného mínění v Čechách.*“¹⁹ Texty jsou příznačné pro sebeironii, například v seriálu *Jak se časopisy dělají* z roku 1872 Neruda ironicky a vtipně uvažuje o své novinářské činnosti. Jeho zájem také směřoval k tomu, aby se na fejetony nezapomnělo hned po otištění, ke své práci přistupoval jako k umělecké tvorbě. Jako témata si vybíral jak lokální postřehy, tak různé polemiky, kulturní studie, práce ironické, satirické či politické. Jeho pojetí tvorby ovlivnilo celou tehdejší prózu. Ve fejetonech užíval hovorového jazyka, řečnické otázky a někdy čtenáře přímo oslovoval, jako by s ním chtěl vést dialog, zároveň jeho texty byly nenuceně vtipné.

Z rozsáhlého Nerudova díla jsou významné jeho fejetony cestopisné, které vyšly v souborech pod názvy *Pařížské obrázky* (1864) a *Obrázky z ciziny* (1872). Domácí náměty ať už vážné nebo zábavné vydal pod názvy *Studie, krátké a kratší; Žerty, hravé i dravé*. Další tři soubory *Drobné klepy; Proti srsti a Báby i baby* byly uspořádány až po jeho smrti jeho následovníkem v kulturní rubrice (pozdější nedělní příloze) *Národních listů* **Ignátem Hermannem**.²⁰ V této době druhé poloviny 19. století ale nebyl Neruda jediný tvůrce fejetonu v české literatuře, i když bez pochyby byl asi nejvýznamnějším fejetonistou a je jím dodnes. Po jeho boku tvořili další významní spisovatelé jako Vítězslav Hálek a zmiňovaný Jakub Arbes či Ignát Hermann. Každý z nich měl svou metodu psaní, které se držel a každý

¹⁸ Tamtéž, s. 61 – 63.

¹⁹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 9. ISBN: 978-80-246-1286-7.

²⁰ Srov. OSVALDOVÁ, B. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 9. ISBN: 978-80-246-1286-7.

z nich tento žánr rozvíjel po svém. Na přelomu století dochází k tvůrčí krizi českého podčárníku v *Národních listech*. „Úroveň stoupá, když jich je dostatek, v novinářském průměru se kvalita ztrácí,“²¹ z toho tedy vyplývá, že krize fejetonu je krizí tvůrčí.

1.3.2 Fejeton v první polovině 20. století a Karel Čapek

Český podčárník se postupně dostává do nově vznikajících časopisů a novin a každá redakce má zájem o to, aby soustředila ve svém časopise zajímavé autory. Ze spisovatelů přelomu 19. a 20. století se psaní fejetonu věnovala řada spisovatelů (**Egon Erwin Kisch**, **Josef Svatopluk Machar**, **Jaroslav Hašek**, **Karel Poláček**, **Eduard Bass** a řada dalších). **Josef Svatopluk Machar** (1864 – 1942), autor české moderny, básník se mimo jiné věnoval i tvorbě fejetonické pro Masarykův *Čas*. Texty jsou buď subjektivně zabarvené, které často polemizují buď s jednotlivými odpůrci, nebo dokonce přímo s politickými proudy. Jeho fejetony vyšly v souborech pod názvy *Knihy fejetonů I* (1901), *Knihy fejetonů II* (1902), *Řím* (1907), *Českým životem* (1912), *Vídeň* (1919), *Vídeňské profily* (1919), *Vzpomíná se* (1920), *V poledne* (1921) a další.²²

Velkým mezníkem pro podčárník je jeho „zabydlení“ v *Lidových novinách*. Významným redaktorem *Lidových novin* byl vynikající spisovatel **Karel Čapek**. Ostatně téměř každý spisovatel, který kdy spolupracoval s novinami, se pokusil o tvorbu fejetonu a postupně ho psali i jednotliví stálí pracovníci redakce. Šéfredaktorem a zároveň příležitostným autorem fejetonů byl **Karel Zdeněk Klíma**.

V brněnské redakci *Lidových novin* pracoval věhlasný **Rudolf Těsnohlídek**, který se zaměřoval na lyrické fejetony s přírodními a sociálními náměty. V Brně pracovali také **Jiří Mahen**, **Karel Schulz**, **Bedřich Golombek**, **Eduard Vanlenta** nebo **Richard Wiener**. Pražská redakce byla pod patronátem **Karla Poláčka**, který novinářskou práci řešil v díle *Žurnalistický slovník*.²³ Jeho kolegou v redakci byl **Eduard Bass**.²⁴

Karel Čapek byl jako novinář velmi vážný, nevěnoval se jen psaní fejetonů, ale i sloupků, kulturních reportáží a novinek z Prahy, kulturní články a po dohodě se stálým referentem psal i literární stati. Čapkovo fejetony poukazují na věci běžně známé, které viděl v každodenním životě, ale psal o nich, jako by je viděl poprvé nebo z jiného úhlu. Nápad pro

²¹ Tamtéž, s. 9.

²² OSVALDOVÁ, Barbora. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 10. ISBN: 978-80-246-1286-7.

²³ Tamtéž, s. 10.

²⁴ Viz kapitola 2.1, s. 2

celý text vychází z jedné myšlenky, z jednoho zážitku, vtipného postřehu nebo prosté otázky, kterou dále rozvíjí, uvažuje nad ní a zkoumá ji ze všech možných úhlů. Čapek napsal kromě obecných témat (díla *O nejbližších věcech*, *Dášenka čili život štěněte*, *Jak se co dělá*, *Zahradníkův rok*) i cestopisné fejetony (například *Italské listy*, *Anglické listy*). Jak Jan Neruda, tak i Karel Čapek ovlivnili následující generace novinářů a spisovatelů. Některé tituly dokonce zmiňují, že po Karlu Čapkovi už nic nebylo jako dřív.²⁵ Kdo chtěl po jeho novinářské činnosti psát fejetony, musel se s jeho odkazem nějak vyrovnat. Pro některé to znamenalo kopírování Čapkovy tvorby, další autoři ho dokonce zavrhovali nebo se snažili zapomenout na tento odkaz. Generace následující po Čapkovi to měla těžší ještě o jeho odkaz napsaných a vydaných sloupků, které proslavily Lidové noviny.²⁶

1.4 Fejeton ve druhé polovině 20. století a úvahy o něm

Fejeton se po válce objevoval v různých časopisech, rubriku podčárníků měla většina deníků této doby. Jedním z nejvýznamnějších deníků s tradiční fejetonovou rubrikou jsou *Literární noviny*, později název *Literární listy*, *Listy* a dnes vychází opět pod názvem *Literární noviny*. Mezi významné autory publikující v těchto novinách byli **Sergej Machonin**, **Ivan Klíma**, **A. J. Liehm**, **Milan Kundera**, **Miroslav Holub** či **Milan Schulz**. V době zastavení vydávání *Listů* (70. léta) se někteří autoři rozhodli pro publikování v samizdatu, z čehož později ještě za příspěvků **Pavla Kohouta**, **Jana Trefulky**, **Milana Šimečka**, **Karla Kyncla**, **Ivana Kadlčíka** a dalších vydával renomovaný fejetonista **Ludvík Vaculík** ve druhé polovině 70. let sborníky s názvy *Československý fejeton/fejtón*, oficiální vydání sborníku z let 1975 – 1976 vydalo nakladatelství *Novinář* až v roce 1990. Vaculík publikoval v *Literárních listech* již v letech 1965 – 1969 a i když dalších 20 let oficiálně nesměl publikovat, fejetonistice zůstal věrný. V roce 1990 napsal text *Jaro je tady*, stejný název nese i jeden z jeho souborů, dalšími jsou *Srpnový rok* a *Stará dáma se baví*. Tyto soubory se zaměřují na problematiku let šedesátých až osmdesátých. Soubor *Nad jezerem škaredě hrát* obsahuje práce z první poloviny 90. let. Motivy fejetonů se opakují a zároveň do jednotlivých souborů přidává aktuální reagování na současné problémy. Jeho psaní je osobitě prolínání

²⁵ Srov. OSVALDOVÁ, B. Fejeton. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. O fejetonu, s fejetonem. Praha: Karolinum, 2007, s. 12. ISBN: 978-80-246-1286-7.

²⁶ Srov. OSVALDOVÁ, B. Fejeton. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. O fejetonu, s fejetonem. Praha: Karolinum, 2007, s. 10. ISBN: 978-80-246-1286-7.

přírodních a politických motivů, jeho jazyk je dosti specifický, obsahující řadu moravismů, nářečních prvků, ale i nově utvořených slov.²⁷

Mezi velmi činné fejetonisty dodnes patří **Rudolf Křest'an**, který začal publikovat v týdeníku *Mladý svět*. Vyšla mu řada knižních souborů a stále jeho texty vycházejí, stále hledá nové náměty pro svou tvorbu, aby se neopakoval. Jeho tvorba ze 70. let je shrnuta v díle *Myš v jedenáctém poschodí*, první polovina 80. let je v díle *Slepičí krok*, která je navíc řazena chronologicky (od prvního ledna do Silvestra) a obsahuje 111 fejetonů. Následovala pak díla *Kočka v patách*, *Co láká poškoláka*, *Jak se do lesa volá*, *Jak jsem si užil*, *Pozor, hodný pes*, *Kachna v bazénu* a řada dalších. Jeho podčárničky jsou bohaté na češtinu, hru se slovy a má smysl a vtip pro detail. Velmi často používá různé citáty z literárních děl či písní. I on se na jednoduchou problematiku dívá z neobvyklých úhlů a jeho snahou je ve čtenáři vzbudit dojem spojení. Podčárničky jsou odlehčené a mají pobavit.

Autor opačného pohledu na fejeton je **Miroslav Holub**, který pracoval jako lékař, ale zároveň publikoval na objednávku v časopise *Věda a technika mládeži*. Knižně tyto fejetony vyšly v roce 1987 s názvem *K principu rolničky*. Později přešel do *Lidových novin*, následovaly noviny *Nová přítomnost* a *Literární noviny*. Jeho podčárničky jsou patrné pro preciznost, ale zároveň rozevlátost, používá neobvyklá slovní spojení. Možná i díky tomu je při čtení jeho textů nutná pozornost, aby člověk pochopil souvislosti.²⁸

O fejetonu dnes není tolik slyšet, jako tomu bylo v dřívějších dobách, ale pořád existuje a ač se může zdát, že žánr vymírá, není tomu tak. Většina současných autorů, spisovatelů, novinářů se shoduje na jedné věci – fejeton je útvar literární, tedy umělecký. **Ondřej Neff** vysloveně píše „ve fejetonu proniká umění do novin a časopisů.“²⁹ On sám jako autor publikuje převážně na internetovém portálu *Neviditelný pes*, který si založil v roce 1996. Neff také mluví o tom, že důležitým prvkem u fejetonistů je to, aby si dovedli o tom, co píší, něco pomyslet. Fejeton je podle něho jen o banalitách a autor je v textu vždy nějakým způsobem přítomen.

Další významný fejetonista, již zmiňovaný, **Rudolf Křest'an**, o vztahu k podčárničku píše: „Fejeton je žánr, který mě celoživotně okouznil svými možnostmi.“³⁰ V letech 1969 –

²⁷ Tamtéž, s. 14.

²⁸ Srov. OSVALDOVÁ, B. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 16. ISBN: 978-80-246-1286-7.

²⁹ NEFF, Ondřej. *Twist a double twist*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 63. ISBN: 978-80-246-1286-7.

³⁰ Srov. KŘEST'AN, Rudolf. *O něm*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 68 – 69. ISBN: 978-80-246-1286-7.

2006 tomuto autorovi vyšlo 14 vydaných knih v nákladu čtvrt milionu výtisků, což alespoň trochu ukazuje zájem o humorné čtení o všedních věcech.

1.4.1 Soutěž Evropský fejeton

V roce 1991 se zrodila soutěž **Evropský fejeton**, kdy se uděluje mezinárodní cena za mimořádně umělecky hodnotný a vtipný fejeton, otištěný v evropských novinách nebo literárních časopisech, osobitým způsobem vystihující lidskou situaci Evropanů. Počátek soutěže je spojen se jmény fejetonistů **Jana Trefulky a Václava Havla** a další spolupráce byla s *Českým rozhlasem Brno*. V roce 2002 se název soutěže rozšířil o podtitul *Visegrádský fejeton* a působnost soutěže byla rozšířena na Česko, Slovensko, Maďarsko a Polsko. Mezi vítězi této soutěže je například **Alex Koenigsmark** (z roku 2004).³¹

Dnes fejeton neoznačuje jen rubriku, ale celou kulturní a společenskou přílohu, která je mnohdy mnohostránková, například páteční **Frankfurter Allgemeine Zeitung** má rozsah šest stran velkého formátu.

2 Fejeton dnes

2.1 Fejeton v dnešním pojetí

Ačkoliv by se mohlo zdát, že žánr fejetonu je na ústupu, není tomu tak. Fejeton se objevuje v některých denících, týdenících či časopisech. Pravidelně vychází v deníku *Lidové noviny*, kde nese titul *Poslední slovo*. Mezi autory podčárnicku Lidových novin patří **Ludvík Vaculík, Ivan Klíma, Jak Rejžek** a další. Každý publicista má svou specializaci, jednou tedy se fejeton zabývá sportem, další den literaturou, pak následuje třeba film. Jednu dobu byl podčárník dokonce otevírajícím textem magazínu *Lidových novin*, kde vycházely texty **Jáchyma Topola** či **Michala Viewegha**.

V deníku *Právo* se za fejeton dá považovat sloupek **Jiřího Hanáka**, ve čtvrtek vychází příloha *Salon*, kde své fejetony dříve publikovali **Alexandr Kliment, Tomáš Míka** nebo **Alexandra Berková**, dnes se v *Právu* fejetony objevují v podrubrikách *Tak to chodí*, kde publikuje **Pavel Šrut** a *Liternetura*, kde publikuje **Jakub Šofar**.

Hospodářské noviny mají pro fejeton místo v pátečním magazínu *Víkend*, kde pod titulkem *Fejeton* vychází texty **Nadi Klevisové**.

³¹ Srov. BLAŽEJOVSKÁ, Alena. *Zkušenosti s fejetonem*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 32 – 33. ISBN: 978-0-246-1286-7.

V našem druhém nejčtenějším deníku – *Mladé frontě Dnes* – se fejeton vyskytoval dříve v rubrice *Komentáře (Názory)* a publikovali zde **Martin C. Putna** či **Michal Viewegh**. V dnešní době se fejjetony v tomto deníku daří jen v pondělní příloze *ONA DNES*, kde vychází texty fejetonistek jako **Dana Emingerová** nebo **Radka Kvačková** a zaměřuje se hlavně na ženskou tematiku. Fejeton se vyskytuje i ve čtvrté příloze, *MAGAZÍN DNES + TV*.

Žánru se poměrně daří v týdenících, například *Literární noviny* fejeton otiskují pravidelně na poslední straně a mezi písíci autory pro tento týdeník jsou klasici žánru – **Ludvík Vaculík**, **Alexandr Kliment**, **Jan Trefulka** a dříve i **Pavel Kohout**.

Týdeník *Respekt* žánru vymezil rubriku *Mimochodem*, kde se objevují texty **Terezy Brdečkové**, **Viktora Šlajcherta** či nebo **Jaroslava Formana**. V *Týdnu* se čtenář takového žánru dočte v rubrice *Sloupek* – texty **Jiřího Peňáse** či **Pavla Mandyse**. Takto vyjmenovávat je možné řadu periodik s dvoutýdenní či měsíční periodicitou, kde se fejeton vyskytuje. I když už nemá takový ohlas jako před půl stoletím, fejeton nezaniká a stále je živý mezi dalšími publicistickými žánry.³²

2.2 Rozhlasový fejeton

Dnešní moderní doba má jiný pohled na celou společnost a s tím se vyvíjí i dnešní žurnalistika. Tedy i fejeton prošel řadou změn od svého „vzniku.“ V dnešní době je patrnější a častější fejeton rozhlasový, nežli ten psaný. Dříve se za přispění Ludvíka Vaculíka objevoval v České televizi, pravidelně ho vysílala česká redakce *Svobodné Evropy* i *BBC*.³³ Rozhlasový fejeton má oproti běžnému zpravodajství velkou výhodu v tom, že běžné problémy podává s nadsázkou, využívá metafory, podobenství, paralely a jiné poetické figury. Díky tomu dokáže posluchače povznést nad strohou informaci a v podstatě nabízí třetí rozměr pohledu na daný problém.³⁴ U rozhlasového fejetonu má důležitou roli samotný přednes. Text čtený autorem dává posluchači najevo, že to co ten člověk říká, to si opravdu myslí. S tím je spojena také proměna estetiky fejetonu od závazné kultivovanosti k autenticitě. Účinnost takového fejetonu je větší v případě pravidelnosti vysílání.³⁵

³² Srov. KOPÁČ, Radim. *Fejeton v tištěných médiích: kde ho hledat*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 95 – 97. ISBN: 978-0-246-1286-7

³³ Srov. OSVALDOVÁ, B. *Fejeton*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 12. ISBN: 978-80-246-1286-7.

³⁴ Srov. ZEMANČÍKOVÁ, Alena. *Fejeton v médiu veřejné služby*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 82- 83. ISBN: 978-80-246-1286-7.

³⁵ Srov. ZEMANČÍKOVÁ, Alena. *Fejeton v médiu veřejné služby*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 84 - 85. ISBN: 978-80-246-1286-7.

Pravidelné pořady rozhlasového fejetonu se drží na *Českém rozhlasu*, především na stanicích *Český rozhlas 3 – Vltava*, kde má svůj pravidelný vysílací čas pořad *Psáno kurzívou*, který posluchač může naladit každé všední dopoledne od 10 hodin.³⁶ V tomto pořadu jsou čteny mimo jiné i fejetony **Rudolfa Křest’ana**, dále pak **Přemysla Ruta**, **Karel Hvizďala** pro tento cyklus připravuje úvahy nad útržky textů, pojmy, které jsou sesbírané především z tisku nesoucí název *Uvzlá slova*. Dalším autorem čtoucím své texty v cyklu *Psáno kurzívou* je spisovatelka **Eva Kantůrková**.³⁷ Fejetonem v rozhlasu se v podstatě může stát i běžný komentář zprávy, která ale není na titulních stranách v tisku, tedy o zprávu marginální. Moderátor a fejetonista zprávu komentuje a zařazuje nejen do sféry politické, ale i kulturní či společenské. Na stanici *Českého rozhlasu Brno* je každou sobotu vysílán fejetonisticky zaměřený pořad s názvem *Zelený rynek*, jehož poslech je možný každou sobotu od 17 hodin a pořadem provází **Alena Blažejovská**.³⁸

Rozhlasový fejeton neboli zvukový fejeton je poměrně specifický žánr, který jiným médiem nelze nahradit. Nejblíže k posluchačům má na stanicích regionálních rádií, ale na regionálních stanicích není prostor pro takový žánr a ani dostatek tvůrců, kteří by uměli s citem fejetonisty předávat zprávy.

2.3 Fejeton na síti

Tištěná média se fejetonu věnují v poměrně dostatečné míře (viz předchozí podkapitola), ale s nárůstem oblíbenosti internetu, se fejeton přesouvá na stránky různých internetových serverů a blogů. Pravidelné fejetony se vyskytují na serveru *Neviditelný pes*, který založil **Ondřej Neff**³⁹ nebo na serveru *aktuálně.cz*. Ve své podstatě lze za fejetony považovat texty **Ostravaka ostravskeho**, který na svém blogu www.ostavak.bloguje.cz uveřejňuje různé názory, které lze považovat za specifické fejetony. U blogů je velmi časté, že autor články/texty uveřejňuje pod přezdívkou a skutečné jméno zůstane utajeno.⁴⁰

³⁶ http://www.rozhlas.cz/vltava/porady/_porad/831

³⁷ Srov. ZEMANČÍKOVÁ, Alena. *Fejeton v médiu veřejné služby*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. O fejetonu, s fejetonem. Praha: Karolinum, 2007, s. 83. ISBN: 978-80-246-1286-7.

³⁸ http://www.rozhlas.cz/brno/porady/_zprava/612118

³⁹ Viz s. 10

⁴⁰ Srov. ŠVEC, Štefan. *Fejeton v síti síti*. IN OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007, s. 59 – 60. ISBN: 978-80-246-1286-7.

3 Milena Jesenská jako osobnost a novinářka

3.1 Životní osudy Mileny Jesenské

Milena Jesenská je mnoha lidem známá pouze jako „Kafkova přítelkyně“, se kterou si zhruba po dobu čtyř let dopisoval, a tato korespondence později vyšla knižně. Milena Jesenská ale nebyla jen ženou, která ovlivnila život a tvorbu jednoho ze předních spisovatelů Pražského kruhu.

3.1.1 Rodina

Narodila se na konci 19. století, 10. srpna 1896 v Praze, kde i vyrůstala. Její otec stomatolog Jan Jesenský pocházel ze známého, ale zchudlého rodu Jesenských a s oblibou zmiňoval, že jeho předek je Jan Jesenius, lékař, který provedl první veřejnou pitvu a kterého popravili na Staroměstském náměstí v roce 1621. Tato informace ovšem není doložena, protože po Janu Jeseniovi zůstaly dcery.⁴¹ Po promoci na medicíně se oženil s dcerou školního inspektora Milenou Hejzlarovou. Do manželství sebou nevěsta přinesla poměrně vysoké věno a díky tomu si Dr. Jesenský mohl založit soukromou lékařskou praxi. Svě manželce ale nikdy neprojevil velkou vděčnost za tuto podporu a možnost zařadit se do vyšší společnosti.⁴² Doma se otec příliš nezdržoval, často chodíval ven, do společnosti, oblečen do dlouhého kabátku, poněkud staromódního, s cylindrem na hlavě a monoklem. Pokud byl doma, vyžadoval po Mileně zdvořilé uvítání, zdvořilé jednání. Uměl být pozorný, i když občas docházelo k prudkým střetům mezi nimi. Oba byli tvrdohlaví a prudké povahy. V praxi takové střety byly například, když Milena Jesenská porušila etiketu, kterou otec vyžadoval. V takových situacích ho nesnášela, později při vypravování své dceři líčila otce jako tyrana, který ji bil.⁴³ I přes takovéto neshody rodina prožívala i hezké chvíle, například při dovolené v lázních nebo na Šumavě na Špičáku v hotelu Prokop, kam jezdívali v průběhu zimních prázdnin. Poprvé do tohoto místa rodina přijela v roce 1905 a později tuto oblast začali navštěvovat nejen v zimě, ale i v létě. Pro Milenu Jesenskou to byly časy rodinné pohody a spokojených chvil s otcem: „*Od té doby jezdila jsem sem v létě, v zimě. Probrouzdali jsme*

⁴¹ Srov. HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999, s. 10. ISBN: 80-7205-677-8.

⁴² Srov. ČERNÁ, Jana. *Adresát Milena Jesenská*. Praha: Concordia, 1991, s. 14. ISBN: 80-900124-4-2.

⁴³ Srov. HOCKADAY, Mary. *Dětství*. IN HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999, s. 15 – 17. ISBN: 80-7205-677-8.

*s tátou ve sněhu i v dešti i ve slunci celý ten kraj, křížem krážem. Zním tu každý strom.*⁴⁴

Když byla Milena Jesenská starší, otec ji začal učit lyžovat a velmi rychle se z ní stala dobrá lyžařka, což na tehdejší dobu u mladých dívek nebylo úplně zvykem. Celkově byla sportovně nadaná, začala tedy navštěvovat i Sokol.⁴⁵

Milenina matka Milena Hejzralová byla od počátku slabá žena, což mělo vliv na jednání Dr. Jesenského. Svou dceru ale velmi milovala, Milena dokonce v jedné ze vzpomínek říká, že ji matka nikdy nevyhubovala ani nikdy neuhodila.⁴⁶ Její dospívání velmi poznamenalo matčino zhoršující se zdraví, a když nakonec roku 1914 Milena Hejzralová Jesenská zemřela, bylo to pro mladou Milenu Jesenskou období těžkého zármutku, ale zároveň také jakéhosi uvolnění, protože už nemusela sedět u matčiny postele a dívat se, jak ji opouští síla a nemoc a bolest prostupuje celým tělem.⁴⁷

Dětství i dospívání neměla Milena jednoduché, v dětství ji velmi ovlivnil zážitek s narozením bratra Jana, kterého ale matka nemohla kojit, otec ho odmítl a chlapec po nějaké době odloučení zemřel na katar,⁴⁸ tento zážitek vyvolával v Mileně později pocity viny a méněcennosti.⁴⁹

3.1.2 Vzdělání

Otec chtěl pro svou dceru to nejlepší vzdělání. Základní školu Jesenská navštěvovala v Ovocné ulici, kde zrovna rodina bydlela, roku 1907 začala navštěvovat gymnázium Minerva, které znamenalo prestiž a každá žákyně získala identitu „minervistka“, což předurčovalo vysoký status ve společenském postavení. „*Minerva byla prvním opravdovým dívčím gymnáziem ve střední Evropě, prvním vzdělávacím ústavem, který si kladl za cíl poskytnout dívkám stejně dobré vzdělání, jakého se dostávalo chlapcům.*“⁵⁰ Zakladatelkou školy byla bojovnice za ženská práva Eliška Krásnohorská (1847 – 1926). Škola nabízela dívkám přístup k širšímu vzdělání i mimo vyučování, pořádaly návštěvy výstav, galerií, koncertů apod. Milena Jesenská jako studentka byla bystrá, avšak ne vždy úplně ukázněná.

⁴⁴ JESENSKÁ, Milena. *Dětství*. IN HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999, s. 17. ISBN: 80-7205-677-8

⁴⁵ tamtéž, s. 17 – 19.

⁴⁶ Tamtéž, s. 22.

⁴⁷ Jako smrt Mileny Hejzralové se uvádí leukémie nebo perniciózní anémie

⁴⁸ Zánět sliznice

⁴⁹ Srov. ČERNÁ, Jana. *Adresát Milena Jesenská*. Praha: Concordia, 1991, s. 14 ISBN: 80-900124-4-2;

HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999, s. 11. ISBN: 80-7205-677-8

⁵⁰ HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999, s. 18. ISBN: 80-7205-677-8.

Za svůj vzor považovala učitelku dějepisu Albínu Honzákovou, kterou uznávala a velmi obdivovala.

Gymnázium dokončila až po matčině smrti, v roce 1915 a otec ji následně zapsal na studium medicíny, protože chtěl, aby pokračovala v jeho stopách. Tato škola nebyla pro Milenu Jesenskou to pravé, navíc otec po ní vyžadoval pomoc v ordinaci a to na ni zapůsobilo natolik, že při první pitvě na fakultě omdlela a až poté otec slevil a Milena mohla školu opustit. Po ukončení medicíny zvažovala, co dál. Lákalo ji studium hudební konzervatoře, ale i když hrála výborně na klavír, neměla potřebnou disciplínu a potřebný hluboký hudební sluch pro studování.⁵¹ Milenu Jesenskou vždycky ale přitahovala kultura, pravidelně navštěvovala s přítelkyněmi divadelní představení, koncerty a brzy se jako velmi mladá zapsala do povědomí pražské kulturní společnosti. Brzy se dostala do významné pražské kavárny Café Arco, kde se mimo jiné seznámila s Maxem Brodem či Franzem Werfelem. Tato významná setkání se odehrála ještě v době jejího dospívání. Mimo jiné se zde seznámila i se svým budoucím manželem, německým Židem Ernestem Pollakem. Možná i díky těmto lidem, které potkávala v Arcu, ji oslnila tvůrčí činnost a o několik let později i ona sama sedávala v kavárnách a psala různé texty – fejetony, eseje, články.

3.1.3 Přátelství, muži a život

Milena Jesenská byla velmi atraktivní mladou dívkou, byla vysoká a elegantní a mezi výrazné poznávací znamení patřily její dlouhé vlnité vlasy. Se svými kamarádkami Stašou Procházkovou a Jarmilou Ambrožovou se staly vždy středem pozornosti, když vyrazily na procházku Prahou.⁵² Milena Jesenská měla ale i jednu negativní vlastnost. Nevážila si majetku, jak otcova, tak později se nezdráhala brát věci v bytech u přátel. Trpěla kleptomanií. Jesenská nejprve rozdávala věci z otcova domu, což vedlo k častým sporům, a hádkám. Postupem času to došlo i k braní peněz či šperků u známých, nezaplatila za objednané šaty apod. Otce její jednání rozčilovalo, ale nebyl schopen dceři pomoci.⁵³

Velkou roli v životě Mileny Jesenské hráli muži, jak po pracovní stránce, tak i v soukromí. Jejím prvním manželem byl již zmiňovaný Žid Ernest Pollak. Otec této lásce ale nepřál, po prodělaném potratu nechal dceru umístit v roce 1917 do sanatoria pro duševně nemocné ve Veleslavíně, aby zabránil stykům s Pollakem. Jeho záměr se nepovedl a Milena

⁵¹ Tamtéž, s. 25.

⁵² Srov. HOCKADAY, Mary. *Svoboda*. IN HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999, s. 25. ISBN: 80-7205-677-8.

⁵³ ČERNÁ, Jana. *Adresát Milena Jesenská*. Praha: Concordia, 1991, s. 24. ISBN: 80-900124-4-2.

Jesenská se za Pollaka provdala v březnu 1918 po propuštění z Veleslavína. Otec nakonec povolil, ale novomanželé se například museli přestěhovat, což neznamenal velký problém, protože Pollak měl místo ve Vídni v bance. Toto manželství nebylo šťastné, měli finanční potíže a navíc Jesenská si ve Vídni nikdy nezvykla. V době největšího trápení Jesenská píše své první novinářské pokusy – fejetony a drobné překlady, které zaslala do Prahy. Její texty byly otištěny, což ji naplnilo určitou pýchou a o novinářinu se začala zajímat a vybrala si to jako své povolání, které naprosto vyhovovalo její povaze.⁵⁴ První pokusy zaslala do Tribuny v roce 1919 a nakonec z toho vzešla stálá spolupráce.⁵⁵ V polovině 20. let manželství dospělo k rozvodu a Jesenská se vrací zpět do milované Prahy.

Dalším důležitým mužem byl architekt Jan Krejcar, se kterým se poznala v roce 1926, vzali se a narodila se jim dcera Jana, které se ale většinou říkalo Honza. V době těhotenství se Jesenská zranila na lyžích a bolest v koleni lékaři tišili morfiem, na kterém se později Jesenská stala závislá.⁵⁶ Ani toto manželství nevydrželo. Mezi další partnery patřil novinář Evžen Klinger a básník Lumír Čivrný. Všechny milostné vztahy Mileny Jesenské měly řadu společných znaků. Jedním z nich byl jazyk a překlady z cizích jazyků (např. anglický jazyk, německý jazyk, francouzský jazyk), jako příklad bych využila vztahu Kafky a Jesenské, který vznikl na základě touhy po přeložení Kafkových povídek do češtiny, a to je nakonec sblížilo.

3.1.4 Milena Jesenská a Franz Kafka

Významným bodem v životě Mileny Jesenské bylo setkání s dílem Franze Kafky. Zhruba v roce 1920 se poprvé dostala k tvorbě Franze Kafky, která ji zaujala natolik, že tuto tvorbu uctívala po celý zbytek života. V době prvního setkání s tímto románem žila ve Vídni, kde se necítila dobře, trpěla zde a možná proto se tolik sžila s dílem F. Kafky. Pravděpodobně toto byl první popud k překladům do češtiny a pravděpodobně i první překlady do cizího jazyka.⁵⁷ Milena Jesenská se stala první překladatelkou povídek **Topič**⁵⁸, **Ortel**, **Proměna** a **Zkoumání**.⁵⁹ S překlady začala i korespondence mezi oběma autory, která byla později vydána jako **Dopisy Mileně**. První dopisy z celé korespondence byly spíše pracovní,

⁵⁴ tamtéž, s. 28 – 34.

⁵⁵ Srov. MARKOVÁ – KOTYKOVÁ, Marie; KAUTMAN F. Mýtus Milena – Milena Jesenská jinak. Praha: Primus, 1993, s. 34. ISBN: 80-85625-14-8.

⁵⁶ Srov. ČERNÁ, Jana. *Adresát Milena Jesenská*. Praha: Concordia, 1991, s. 74 – 75. ISBN: 80-900124-4-2.

⁵⁷ Kafka, Franz. *Dopisy Mileně*, [ŽANTOVSKÁ, Hana.] Praha, Československá akademie věd, 1968. str. 14. ISBN neuvedeno.

⁵⁸ První vydání překladu 22. dubna 1922 v Kmeni S. K. Neumanna, str. 14, *Dopisy Mileně*

⁵⁹ Srov. BUBEROVÁ – NEUMANNOVÁ, Margaret. *Kafkova přítelkyně Milena*. [Řezníček, Ivo.] Praha: Mladá fronta, 1992, s. 66. ISBN: 80-204-0335-3-

například Kafka v jednom z dochovaných dopisů Jesenské píše „*Je však také možné – a proto Vám píši – že jsem se Vás těmi lístky nějak dotkl...*“⁶⁰ z čehož se dá usoudit, že její první překlady kritizoval. To Jesenskou ale neodradilo, naopak. Pustila se do práce s větší energií, s Kafkou se kvůli překladům i setkala, na což i on vzpomíná v dopisech adresovaných Jesenské.⁶¹ Postupem času jejich častá korespondence přerostla v lásku, Jesenská navíc díky Kafkovi a dopisování opět získala sebedůvěru, sebejistotu a určitou krásu. O Mileně Jesenské se mluví jako o „přítelkyni“ Franze Kafky a je pravdou, že se vzájemně milovali, ale jednalo se hlavně o korespondenční lásku, která postupem času opadla. Některé fejetony, které Jesenská napsala v době korespondence s Kafkou (doba kolem roku 1923), jsou dokonce jako by věnované jednomu čtenáři – Franzi Kafkovi.⁶² I přes nenaplněnou lásku, Kafka jí velmi důvěřoval a v podstatě jako důkaz důvěry jí předal své deníky s tím, že si přeje, aby je po jeho smrti předala Maxu Brodovi, jak se také později stalo.

Milena Jesenská si Kafky opravdu vážila a jejich „rozchod“ vlastně nejprve ani nechtěla. Svůj postoj ke vztahu s Kafkou, o něm, o důvodech, které ji vedly k rozhodnutí, že by si ho vzala i za muže, píše ve fejetonu **Ďábel u krbu**, který je součástí díla **Cesta k jednoduchosti** z roku 1926.

Život se s Jesenskou ale nijak nemazlil. Byla schopná přinášet velké oběti, dokázala bojovat za ty, které měla ráda.⁶³ V roce 1938 se definitivně zbavila závislosti na morfiu a následující období okupace přineslo velký zlom. Jesenská se snažila pomáhat lidem, kterým hrozilo nebezpečí, například příteli Evženu Klingerovi pomohla k cestě přes Polsko do Anglie. Tuto cestu měla později podniknout i Jesenská s dcerou, ale nikdy se již tato cesta neuskutečnila. Jesenská začala pálit nebezpečné knihy a dokumenty, co ji mohly uškodit. Po jedné podobné akci s nebezpečnými dokumenty byla gestapem zatčena, souzena v Drážd'anech a soud ji poslal „na převýchovu“ do ženského koncentračního tábora Ravensbrück,⁶⁴ kam se dostala již s podlomeným zdravím a nakonec zde 17. května 1944 umírá. Nešťastně tak skončil život první dámy české žurnalistiky.

⁶⁰ KAFKA, Franz. *Dopisy Mileně*. [Žantovská, Hana.] Praha: Československá akademie věd, 1968, s. 37. ISBN neuvedeno.

⁶¹ Srov. BUBEROVÁ – NEUMANNOVÁ, Margaret. *Kafkova přítelkyně Milena*. [Řezníček, Ivo.] Praha: Mladá fronta, 1992, s. 66 – 67; ISBN: 80-204-0335-3.

KAFKA, Franz. *Dopisy Mileně*. [Žantovská, Hana.] Praha: Československá akademie věd, 1968, s. 37. ISBN neuvedeno.

⁶² Srov. ČERNÁ, Jana. *Adresát Milena Jesenská*. Praha: Concordia, 1991, s. 50. ISBN: 80-900124-4-2.

⁶³ Tamtéž, s. 80.

⁶⁴ tamtéž, s. 117 – 119.

3.2 Milena Jesenská novinářka a literátka

Kulturu Milena Jesenská milovala vždy, už v době studií na gymnáziu ráda navštěvovala výstavy či divadelní představení. Když se jí ve Vídni nedařilo, začala psát své postřehy a názory, případně drobné překlady a posílala své práce do Prahy. První pokusy o publikaci směřovala do *Tribuny* na konci roku 1919 a z toho vzešla stálá spolupráce, kterou později rozšířila do *Moderní Revue*, *Národních listů* a dokonce i do *Pestrého týdne*. Jejím hlavním tématem byla filozofie každodenního života a zamýšlení se nad každodenní problematikou. Hodně se zabývala psaním o ženách, ženské kráse, módě. Jesenská se stala ve 20. letech symbolem ženské módní rubriky v novinách.⁶⁵ V polovině 20. let založila dětskou knižnici „Dětská četba“, kde vyšly její překlad *Petr Pan a Wendy*, ale k úplnému dokončení překladu nikdy nedošlo.⁶⁶ Od roku 1924 publikovala v již zmiňovaných *Národních listech* a další stálé místo měla až v *Přítomnosti* roku 1937. Dalšími periodiky, kde publikovala, byly *Lidové noviny*, časopis *Žijeme*, kde byla i šéfredaktorkou. V době komunistického přesvědčení publikovala v jejich periodiku *Svět práce*, odkud po sporech odešla a opustila i komunistickou stranu.

Její hlavním zaměřením bylo psaní fejetonů, esejí a glos. Všechno s lehkou tematikou, která zaujme čtenáře. Kafka ji dokonce požádal, aby mu zasílala noviny, ve kterých vycházely její články.⁶⁷

Milena Jesenská vydala i několik knih, většinou soubory fejetonů a esejů. Jako první vyšla kniha s názvem *Cesta k jednoduchosti* z roku 1926, kterou věnovala svému otci. Druhou potom byla kniha *Člověk dělá šaty*, která vyšla o rok později. Z dalších vlastní děl v češtině: *Mileniny recepty*; *Nad naše síly – Češi, Židé a Němci 1937 – 1939* a *Dopisy Mileny Jesenské*, které uspořádala a vydala Alena Wagnerová.

4 Dana Emingerová jako osobnost a literátka

Osobnost současné spisovatelky, novinářky a autorky fejetonů Dany Emingerové je velmi zajímavá. Je to všestranně zaměřená žena,⁶⁸ která vkládá do každé své činnosti mnoho energie a každá její aktivita je dělaná poctivě, důkladně a především promyšleně, ať už se

⁶⁵ Srov. MARKOVÁ – KOTYKOVÁ, Marie; KAUTMAN F. Mýtus Milena – Milena Jesenská jinak. Praha: Primus, 1993, s. 35

⁶⁶ Srov. ČERNÁ, Jana. Adresát Milena Jesenská. Praha: Concordia, 1991, s. 64. ISBN: 80-900124-4-2.

⁶⁷ Tamtéž, s. 49 – 50.

⁶⁸ Novinářka a spisovatelka, ale i aktivní sportovec (lyže, volejbal)

jedná o psaní fejetonu, článku či přípravy a realizace rozhovoru. Dana Emingerová se narodila v roce 1961 a v letošním roce ji čeká oslava kulatého životního jubilea.

4.1 Osobnost Dana Emingerová

Dana Emingerová se narodila v roce 1961 a v letošním roce ji čeká oslava kulatého životního jubilea. Pochází z Benešova u Prahy, kde také vyrůstala. Později se s rodinou přestěhovali do Prahy, ale jak sama říká, do Benešova se vracela pravidelně za babičkou. Základní školu navštěvovala ve Vratislavské ulici na Vyšehradě, poté nastoupila na gymnázium Na vítěznou pláň, kde mimo jiné dnes studují i její děti. V době studií na střední škole se také věnovala vrcholově volejbalu, který si s chutí zahraje i dnes. Po maturitě se rozhodla pro studium žurnalistiky na Fakultě žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze. Ke svému studiu sama říká, že to byl hodně volný život a největší přínos pro ni samotnou měly povídkové semináře, které vedl profesor, spisovatel a dramaturg Vladimír Kalina. Po promoci nastoupila do redakce Mladého světa, kde působila v letech 1984 – 2002. V redakci osm let pracovala s předním českým fejetonistou Rudolfem Křesťanem, který byl autorčiným velkým vzorem. S prvními fejetony Daně Emingerové pomáhal, redigoval je a radil, jak najít správný způsob pro psaní tohoto žánru. Poté odešla pracovat do polostátních velkých firem na českém trhu, jednou z nich byla např. firma ČEZ, kde vydržela pracovat do roku 2004, ale zároveň k tomu období říká: „*Měla jsem dost peněz, ale z práce jsem chodila unavená a nebyl čas na děti, rodinu.*“⁶⁹ Prošla několika zahraničními stážemi a dnes je nezávislá publicistka, spolupracuje s deníkem **Mladá fronta DNES**, kde vychází její cestopisné reportáže, rozhovory (např. rozsáhlý rozhovor s Kateřinou Neumannovou ve čtvrté příloze **MF DNES**) a fejetony (některé vyšly v příloze **MF DNES ONA DNES**). Jejím manželem je novinář Petr Pravda, se kterým mají tři syny. Známa je i mladší sestra Dany Emingerové Eva Emingerová, jazzová zpěvačka. Mezi její blízké přátele patřil nedávno zesnulý spisovatel Arnošt Lustig. K literatuře a psaní se Dana Emingerová uchýlovala už v dětství, sama říká, že ze školy utíkala přímo k psacímu stolu, aby mohla zase napsat nový kousek příběhu. Její literární prvotina z dětství se jmenuje *Něžná tygřice*, ve které se promítají jednotlivé příběhy, které přečetla v knihách a zároveň se jedná o promítnutí vlastního snu o ideální dívce.

⁶⁹ JUNKOVÁ, Zuzana. Rozhovor s Danou Emingerovou. Audiozáznam 1.

4.1.1 Dana Emingerová a Arnošt Lustig

„Na literární obloze vychází nová hvězda. Zářící plnou silou. Těšíme se na její paprsky. Je to talentovaná autorka, o které jistě ještě uslyšíme. Je radost sledovat vývoj spisovatelky, která si po prvotině *Táhne mi na dvě stě* – humorném příběhu o stoletém dědečkovi – klade laťku pořád výš. *Něžná tygřice* je podařená kniha, plná legrace a lásky.“⁷⁰ Tato slova pronesl Arnošt Lustig o autorce a především své „kamarádce“, se kterou se často scházel. Autorka navštěvovala jeho literární Seminář tvůrčího psaní, po kterém si často vyměňovali své autorské nápady, rozebírali jednotlivé typy, navzájem si sdělovali pohledy na muže a ženy. Arnošt Lustig stál u zrodu obou rozebíraných knih v této práci, *Něžné tygřici* a *In Flagranti*. I když Lustig bojoval se zákeřnou nemocí, dokázal Danu Emingerovou podpořit a částečně prosadit i svůj názor. Například kniha *Něžná tygřice* je pojmenovaná na jeho doporučení. Původní název byl odlišný, ale zkušenost Arnošta Lustiga nakonec Emingerovou přesvědčila, že původní název nebude pro čtenáře tolik atraktivní. Spolupráce této literární dvojice bohužel ukončila Lustigova těžká nemoc v únoru 2011.

4.2 Novinářská a spisovatelská činnost Dany Emingerové

Dana Emingerová jako novinářka proslula hlavně reportážemi a zejména portrétními rozhovory se známými osobnostmi z oblasti kultury, politiky, sportu – například její rozhovor s Václavem Havlem otiskl i prestižní americký list *New York Review of Books*. Po roce 1989 sestavila několik rozhovorů s bývalými předními komunistickými politiky, kde bylo cíle odhalení jejich způsobu myšlení a odkrytí povahy těchto lidí.

Literární prvotinou autorky je kniha *Táhne mi na dvě stě*, což je vyprávění o stoletém dědečkovi – legionáři. Následovala kniha *Dva životy – hovory s Viktorem Fischlem* – vyprávění a vzpomínání spisovatele V. Fischla, které dala dohromady. Třetí knihou je *Něžná tygřice*, soubor jednotlivých fejetonů, ve kterých popisuje své dětství a také zážitky s manželem a syny. Poslední vydanou knihou je román *In flagranti – Slasti a strasti nevěrníků*. V současné době Dana Emingerová připravuje knihu s názvem *Kravaťáci*, na které spolupracovala mimo jiné i s Arnoštem Lustigem. Tato kniha je složena ze satirických povídek, ke kterým ji inspirovala práce v polostátních firmách.

⁷⁰ LUSTIG, Arnošt. *Něžná tygřice*. Obal knihy. Praha: Mladá fronta a.s., 2009. ISBN: 978-80-204-1985-9.

Její literární tvorbu nejvíce ovlivnili dva významní spisovatelé. Prvním z nich spisovatel **Viktor Fichl**, druhým je **Arnošt Lustig**.

5 Fejetony Mileny Jesenské

Jako novinářka byla Jesenská uznávána nejen pro své novinové články, které začala tvořit v době nespokojeného života ve Vídni, ale velké uznání jí přinesly podčárničky, kterými nepřímou radila či se vypisovala ze svých strastí.

5.1 Hlavní tematika fejetonů

Milena Jesenská se psaní článků začala věnovat v době, kdy jí chyběla určitá seberealizace. Nebyla spokojená, s manželem měli finanční problémy a to vedlo Jesenskou k tvorbě. Nejprve se Jesenská zaměřovala na problematiku každodenního života, především pohledy na ženskou tematiku – lásku, manželství, nevěru, rodinu, sebevědomí žen a pohled žen samotných na sebe, na ženskou krásu, ale i na radosti života. Později se zaměřila i na jednotlivé odvětví „ženského“ světa. Psala o módě, účesech, hygieně či kosmetice.

5.1.1 Cesta k jednoduchosti

Jako první jsem vybrala knihu fejetonů s názvem *Cesta k jednoduchosti*, která vyšla v roce 1926 s věnováním „drahému otci.“ Jesenská mu ji předložila s prosbou, že to snad pomůže urovnat jejich spory a že „*knih nezůstane nepřečtená ležet na nočním stolku.*“⁷¹ Kniha se skládá z devatenácti nepřilíš rozsáhlých fejetonů a esejů, ve kterých se Jesenská vypisuje ze svých postřehů, z pocitů či zklamání, například jeden z fejetonů – *Ďábel u krbu* je napsán po „rozchodu“ s Franzem Kafkou. Celý text je zaměřen na strasti lásky, proč se lidé ženou do manželství a jaký je vlastně důvod pro uzavírání manželství. Hlavní myšlenkou, se kterou si Jesenská pohrává, je otázka štěstí. Z textu je patrné, že nevznikal v době psychické pohody, protože při čtení na čtenáře dýchá jistý smutek nad ztrátou osoby, která jí byla blízká. Nicméně je patrné zamyšlení nad příčinami rozpadu vztahů, nebo naopak zamyšlení nad důvody lidí k manželství. Jesenská si neodpustila poznámku, že uzavírat sňatek pro štěstí, má stejný význam jako sňatek, který je uzavřen pro peníze a majetek.⁷² Ačkoliv se jedná o pesimistický text, naplněný smutkem a zklamáním, objevuje se zde rada pro čtenáře chystající

⁷¹ Srov. JUNKOVÁ, Jitka. Záložka a doslov *Cesta k jednoduchosti*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995. ISBN: 80-85947-00-5.

⁷² Srov. JESENSKÁ, Milena. *Ďábel u krbu*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 24. ISBN: 80-85947-00-5.

se vstoupit do manželství. Jesenská radí: „*Má-li mít manželství smysl, musí být postaveno na širší a skutečnější bázi, než je touha po štěstí.*“⁷³

Úvodní fejeton knihy je pojmenován úplně stejně jako celé dílo – tedy *Cesta k jednoduchosti*, kde Jesenská uvažuje o jednoduchosti jako věci samé. Jako příklad je zde uvedeno malé dítě, kterému je dáno na výběr mezi jednoduchou a zdobnou věcí a dokonce když dostane na výběr mezi několika věcmi, vybere si tu, která je nejméně jednoduchá. Protože to je svým způsobem určité lákadlo, ačkoliv se říká, že v jednoduchosti je krása. Podobně zvažuje i o oblečení a nabídce jednotlivých obchodů, v centru jsou věci sice jednoduché, ale drahé. Kdežto předměstí touží po okrase a zdobnosti. Jako paradox zde tedy vystupuje vesnice, kde se jednoduchých věcí nachází stále méně a méně. Dalším paradoxem, kterého si Jesenská všimá a zamýšlí se nad ním, je, že jednoduchost naprosto jednoduchá není. Vztahuje to opět k lásce a bolesti s tím spojené. Každý si podobnými strastmi prošel, a jakmile pochopil onu jednoduchost v jednání a jednoduchost v kráse života, pak teprve pochopil krásu světa. S tím spojuje i uvažování lidí „*Taková dokonalá srdce mívají některé ženy, které nikdy o nikom nemluví zle, všemu rozumí a samy si dovedou odepřít, a nikdo o tom neví, že si odpírají.*“⁷⁴ I s tím je spojena jednoduchost. Pokud je vše v životě ujasněné, když člověk přečká a vydrží onu bolest, kterou přináší život, srdce bude vypadat jako jednoduché.⁷⁵ Celý text je jako by nabádání k zamyšlení se nad svým jednáním o určitých věcech, o naše uvažování nad jednoduchostí a co vlastně pro každého jedince znamená jednoduchost. Pravděpodobným cílem toho fejetonu bylo donutit čtenáře a hlavně čtenářky zamyslet se nad svým chováním (což je mimo jiné patrné i v dalších textech.)

Dalším fejetonem autorka zaručeně chce donutit čtenáře, aby změnili svůj přístup k životu. V textu *Zvenčí a zevnitř* podrobuje lidi určitému charakterovému rozboru. Jesenská tvrdí, že pokud lidé dělají vše s naprostým souladem a mají tolik sebevlády a sebekritiky a určité nezbytné živelné přirozenosti, tak nedělají nikdy nic, čemu pořádně nerozumí. Proto takoví lidé nejsou nikdy oškliví, protože ošklivá je jediné neobratnost, směšnost a nenasycenost ješitnosti. Toto celé je jakoby základní motto celého fejetonu. Jesenská dále uvažuje nad tím, že vše, co člověk dělá, souvisí s jeho vnitřní propracovaností. Co je vlastně

⁷³ Tamtéž, s. 28.

⁷⁴ JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 11-12. ISBN: 80-85947-00-5.

⁷⁵ tamtéž, s. 9 – 10.

zevnějšek? „... zevnějšek není zevnějšek, nýbrž důsledek vnitřku.“⁷⁶ Ten, kdo je chytrý a inteligentní člověk, umí být „dokonalý“ i v módě, kde se projevuje střídmost, jednoduchost a upravenost. Kdo je prolhaný a podlý, zlý člověk, toho nezachrání ani luxusní šaty a doplňky, protože z člověka nevyzařuje onen jistý přirozený šarm či lesk a záře osobnosti. Jako poučení z toho textu vyplývá, že šaty a drahé doplňky z nikoho osobnost neudělají.⁷⁷

Následující fejetony už se dostávají blíže k ženám samotným. *Zrcadlo, které se v nás zhlíží* je text zaměřený na povahu ženy, uvažování žen o sobě samotných. „*Kdyby ženy nebyly směšné, nebyly by nikdy ošklivé,*“⁷⁸ základní myšlenka o ženách, kterou Jesenská chce některým ženám ukázat, že jejich přesvědčení o vlastní dokonalosti je vlastně špatné. Hodně žen se považuje za něco, co vlastně nejsou, myslí si o sobě, že jsou víc, než je skutečnost. S tím je spojena i přetvářka před zrcadlem, kde žena nastavuje svou nejkrásnější tvář (podle sebe), aby sama sebe viděla krásnější a půvabnější, než ve skutečnosti je. Proto také nikdy nevidí, jaká je skutečnost a málokterá si umí přiznat, že něco neumí nebo že taková vůbec není. Jesenská tímto textem chce ženám vlastně vzkázat, aby se místo přehnané chvály podívaly do zrcadla realisticky a upřímně si řekly, co vlastně umí a neumí či jaké doopravdy jsou. To se ale týká ženských vzhledových vlastností. Pokud chce žena zaznamenat své povahové vlastnosti, musí to zkusit bez zrcadla. I když je to obtížné, měla by žena umět přiznat, co umí a co ne. Pak teprve bude neodolatelná a charismatická, i když nebude hotová královna krásy.⁷⁹ Jesenská patřila mezi charismatické ženy, nebála se projevit vlastní názor a pravděpodobně s tímto podtextem vznikal i tento fejeton, ve kterém se snaží ženy povzbudit, ale zároveň zbavit falešných představ o sobě samých.

Na to vzápětí navazuje úvaha nad rozdílem mezi dámou a moderní ženou ve 20. letech minulého století v textu *Dáma a Moderní žena*. Nejprve charakteristika dámy z pohledu Jesenské, je to žena, která působí jako velmi zdvořilá a jemná, spolu s touto osobou si většina vybaví staré šlechtické domy se sluhy, vybrané chování. Je to určitý odkaz minulosti, který pohrdá moderností, moderními ženami a jejich výchovou, která pravou dámu až uráží. Oproti tomu moderní žena je více soběstačná, pracovitá, statečná, s muži dokáže udržet krok a „prát

⁷⁶ JESENSKÁ, Milena. *Zvenčí a zevnitř*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 15. ISBN: 80-85947-00-5.

⁷⁷ Tamtéž s. 13-16.

⁷⁸ JESENSKÁ, Milena. *Zrcadlo, které se v nás zhlíží*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 17. ISBN: 80-85947-00-5.

⁷⁹ Srov. JESENSKÁ, Milena. *Zrcadlo, které se v nás zhlíží*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 17 - 19. ISBN: 80-85947-00-5.

se s osudem.“ Tyto ženy se dokáží postarat samy o sebe, nebojí se práce. I přes to, že se jedná o ženu, která se chce osamostatnit, je to také smysluplná dáma. Základní téma celého fejetonu je ukazující na změnu postoje, kdy si žena umí udržet krok s muži, pracuje, ale zároveň neztrácí na své ženskosti. Nechrání je žádný rod ani ušlechtilost, ale jsou chráněny vlastní odhodlaností a rozhodností. Tento trend se pak postupně rozšiřoval, ženy se prosazovaly v mužských profesích. Jesenská jako by byla první, kdo o tom veřejně promluvil.⁸⁰

Další z vybraných fejetonů se týká věrnosti lidí vůči sobě samým. Jesenská tento fejeton vytvořila na základě dopisu, který ji přišel právě s otázkou, co si má počít s nevěrou manžela.⁸¹ Jesenská se nad tím zamyslela a vznikl z toho fejeton *Neznámá paní*. Sama sobě položila otázku, proč se vlastně muž nevěry dopustí a došla k jednoznačnému závěru. Nabádá ženy, aby si uvědomily nejprve samy sebe, své jednání vůči mužům a zda právě to není ten důvod, proč muž podlehne kouzlu jiné ženy. I z textu jsou patrné rozdíly mezi ženami a muži, kdy žena jedná jinak a má nastaveny priority jinak (žena jako matka, kdy mateřství je určité poslání) a muži naopak potřebují určitý druh radosti. Nicméně hlavní příčinu nevěry ze strany muže vidí v ženě. Pokud je doma žena věčně jen ustaraná, uplakaná a plná bolesti, manžel jde raději tam, kde se na něj žena tváří příjemně. Její rada je tedy prostá, pokud chce žena snížit riziko nevěry, musí být příjemná, i když je to těžká úloha, žena ji musí zvládnout už kvůli dětem, které má. S manželskou nevěrou měla Jesenská vlastní zkušenost a je dost možné, že vychází i ze svých zkušeností. Každopádně Jesenská dává najevo, že žena by měla být vůči muži pozornější, dávat mu najevo svůj zájem, obdiv, jinak se bude potýkat s problémem manželské nevěry, která bohužel postihuje velký počet manželství.

Na uvažování ženy o vlastním chování trochu navazuje fejeton s názvem *Dekorační předmět?*, kdy se Jesenská zamýšlí nad vzhledem a tváří ženy. Dnes je celkem normální, když se žena každý den líčí, ale tehdy se k líčidlům některé ženy stavěly pravděpodobně dost skepticky. Ačkoliv kolikrát v rodině nebyl nadbytek financí, ženě bylo doporučováno, aby na svůj vzhled nezapomínala a pro manžela byla stále tou atraktivní ženou. Jesenská ale také v souvislosti s líčidly varuje a naopak ženám radí, aby třeba používaly pudr podle vhodného výběru, ale zároveň aby dbaly na hygienu a čistotu tváře. Tím totiž tvář zůstane mladší delší

⁸⁰ Srov. JESENSKÁ, Milena. *Dáma a moderní žena*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 20 - 23. ISBN: 80-85947-00-5.

⁸¹ Srov. JESENSKÁ, Milena. *Neznámá paní*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 39. ISBN: 80-85947-00-5.

dobu než pod silnými nánosy líčidel. Namalovaná žena je krásná, ale když dodržuje i správné hygienické návyky jako například umývání dobrým a kvalitním mýdlem, tak tvář stárne pomaleji a je déle svěží. Což je dobré i pro muže, pro kterého je žena déle atraktivnější.

Jako další důležité prvky fejetonů Mileny Jesenské jsou radosti života, individualita především u ženy a schopnost žen - pracovní, rodinné. Začneme u fejetonů týkajících se radostí. Nejvíce spojené s tímto tématem jsou fejetony *Radosti do deseti korun* a *Povinnost k radosti*. První ze zmiňovaných podčárníků je zaměřen na jednotlivé předměty přinášející radost a na jejich cenu. Jesenská říká, že nemá smysl pořizovat si věc drahou, která mnohdy ani neudělá takovou radost. „*Jak málo milují svět, kdo tvrdí, že k radosti jsou třeba peníze! Jak chudí jsou ti, jež platí za potěšení penězi!*“⁸² Tím vlastně naznačuje hlavní myšlenku celého fejetonu, kdy je základní to, že nemá smysl nakupovat drahé a velké dary, protože často potěší víc obyčejná mála soška, obrázek, třeba i kýčovitý, ale který je něčím zvláštní a způsobí tak radost a potěšení. Víceméně z toho vyplývá, že převažuje radost z jakékoliv maličkosti než z velkého daru.

Fejeton *Povinnost k radosti* má hlavní úvahu v jednotlivé radosti každého dne. Nejsou to ale radosti koupené, ale přirozené, každodenní, pro některé lidi až skoro nepatrné. Myslí se tím třeba záblesk slunce v ránu mlhavém ránu, písnička ozývající se někde v dáli nebo v hlavně jedince mezi protivnými a našťvanými lidmi. Při pohledu na zvířata je to třeba kočka hrající si s klubkem vlny. Zkrátka radost příjemné, nevynucené, radosti pro nic a za nic. S tím je spojeno i to, jak se třeba člověk bude chovat v práci. Pokud se umí radovat z ničeho, pak se daří i v práci. Pokud se člověk umí radovat z ničeho, je schopen se více soustředit na práci a jakoukoliv další činnost, i když se předtím nedařilo k něčemu donutit, něco vymyslet, podat nějaký dobrý výkon.

Mezi další podstatná témata doby konce 20. let 20. století rozhodně patří úloha ženy ve společnosti, výběr povolání a zaměstnání a rovnost mezi ženou a mužem. Hlavní fejeton zabývající se tímto problémem se jmenuje *O té ženské emancipaci několik poznámek velice zaostalých*, kdy Jesenská již v úvodu naznačí hlavní úlohu ženy, kterou je mateřství a výchování potomka, spolu s tím se má starat o domácnost a to vše dělá srdcem. I když je žena velmi schopnou osobností, která se umí prosadit i v „mužském světě“ (řídít automobil, vést

⁸² JESENSKÁ, Milena. *Radosti do deseti korun*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 31. ISBN: 80-85947-00-5.

továrnu, práci v úřadě, ale i studium různých oborů), jedná se pouze o zaměstnání. Hlavní úloha ženy, tedy povolání ženy je podle Jesenské role matky a být ženou. Jesenská tím vlastně dávala ženám najevo, že jejich velká úloha je především ve výchově potomků, ačkoliv jsou schopné udělat i mnoho další dobré práce. S největší pravděpodobností i takový text vznikl na základě z jejího vlastního života, protože ona se také dokázala prosadit v mužském světě novinářiny, ale zároveň se dokázala postarat o dceru Janu, kterou milovala.

Navazující fejeton s názvem *Několik společenských zákonů* Jesenská sepsala pro společnost, aby jí ukázala, kde lidé chybují, kdy se mají jak chovat. Jedná se téměř o soupis jednotlivých rad a společenských konvencí, které sice nejsou skutečnými zákony, ale řadí se mezi nepsaná pravidla slušného jednání, chce-li člověk být spokojený, neubližovat jiným a mít pověst dobrého charakteru. Jesenská například radí, že pokud na sebe člověk nechce moc prozradit, měl by se vyhnout alkoholu. Dále má zvážit každé slovo, které ve společnosti řekne, protože nikdy neví, komu tím v podstatě ublíží. Varuje před hanlivými a urážlivými slovy, které nejsou milé od jakékoliv i nemilované osoby a stejně tak by se člověk neměl na adresu neoblíbené osoby takto vyjadřovat. Seznam doporučených rad chování je širší, za zmínku rozhodně stojí úvaha o svobodě, kterou Jesenská doporučuje každému. Radí, že se nikomu nemají vnučovat věci, které my sami milujeme. Celý tento text by se dal využít i v dnešní době, kdy se společenské konvence a různá pravidla skoro eliminují na minimum. V tomto společenském kodexu (můžeme-li to tak označit) Jesenská nabádá k tomu, aby člověk správně jednal, protože to jediné mu přinese spokojenost a to jediné mu může zajistit to, aby byl úspěšný.

Fejetony ale nejsou pouze o ženských vlastnostech, ale i o vlastnostech celé společnosti. Text *O umění potěšit* je určitým varováním nebo upozorněním pro společnost, jaké se kde schovávají nástrahy a je z toho celkem patrné, jak se jednotliví lidé mohou chovat vůči jiným, ať už vůči přátelům, známým, nebo kolegům z práce. Jesenská dokonce vysloveně píše: „... společensky předeepsaný stav je mírná veselost, nevtíravé sebevědomí a ta nutná dávka optimismu...“⁸³ Pravděpodobným popudem pro napsání tohoto textu bylo jednotlivé jednání lidí vůči sobě samým. Když je někdo nešťastný, utrápený, tak si chce popovídat o svých problémech a v nejhorším možném případě narazí na člověka, který to umí otočit a začne mluvit o sobě, svém ublížení a onu „pomocnou ruku“ nepodá, naopak ještě

⁸³ JESENSKÁ, Milena. *O umění potěšit*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 61. ISBN: 80-85947-00-5.

stáhne níž. Takovým lidem je lepší se vyhnout, radí Jesenská svým čtenářům a dále zmiňuje další možné varianty lidských charakterů – vševědoucích, lidí, co všechno umí zhodnotit jen jako „dobré.“ Název tohoto fejetonu se zdá čtenáři pozitivní, jako by předem říkal, že se bude jednat o něco příjemného, povzbudivého, ale skutečný význam je s největší pravděpodobností negativní. Jesenská vlastně tímto textem naznačuje lidem, co je ve společnosti. Z textu je také patrný určitý smutek či nespokojenost s tím, jak se lidé chovají a Jesenská se tímto s tím vším sama nějak snaží vnitřně vyrovnat, psaní textu ji jako pomáhá vyrovnat se s jednáním lidí. Okolí vnímá jen to, co chce a většinou je slepé vůči jiným, každý se stará jen sám o sebe a ti, co to neumí, by se to bohužel měli naučit, jinak se pro druhé rozdájí a sami budou mít jen trápení. Jednu z hlavních rolí zde sehrává i závist druhým. Jesenská už v této vidí, že vlídnost se ze světa vytrácí a tato myšlenka dokonce vychází fakt z celé práce. Vlídnost dokonce považuje za jednu z nejtěžších lidských vlastností.

Příčina, nebo účinek? je další z fejetonů s velmi zajímavou myšlenkou, kdy Jesenská uvažuje nad lidským podvědomím. Jak se asi člověk bude chovat, když se bude zároveň snažit přemýšlet o principech jednotlivých úkonů? Odpověď podle ní není příliš složitá. Jakmile totiž člověk začne přemýšlet nad jednotlivým chováním, které dříve dělal automaticky, nebude schopen to udělat. To, co předtím bylo samozřejmé, najednou jako by nemělo smysl a nebylo možné to logicky nějak zdůvodnit. Jako příklad Jesenská využila povídky *G. Meyrinka* o ropuše a stonožce, který je výstižný. Ropucha napsala dopis stonožce, jak se která její noha chová, když zvednou jinou a stonožka při snaze odpovědět musela tento princip vyzkoušet a zmátlo jí to natolik, že dříve automatický prvek chůze pro ni byl nezvladatelný. Z toho všeho vyplývá, že pro již automaticky dané prvky nemá smysl dál hledat logiku a přemýšlet o jejich principech.

Každý z nás měl někdy stav, kdy se zamýšlel sám nad sebou a řešil, proč nemůže být jako druzí. Jesenská o tomto polemizuje také ve fejetonu *Trénink svalů a trénink vlastností*, kde mluví o tom, že některé vlastnosti lidské povahy mohou být dědičné, jiné naopak získané jistě životní zkušeností či událostí (např. výprask od rodičů). Pokud si člověk včas své špatné vlastnosti uvědomí, má částečně vyhráno, protože pak může určitým „tréninkem“ své emoce zvládnout a udělat ze sebe lepšího člověka. Jesenská o tom hovoří v souvislosti s trénováním a posilováním fyzické kondice. V době vzniku tohoto fejetonu se sport velmi rozvíjel a autorka se zamýšlí nejen nad fyzickými nedostatky a jak je napravit, ale i nad spojením mezi fyzickou zdatností a duševní vyrovnaností. Srovnává posilování tělesných nedostatků

s nedostatky vlastností. Tvrdí, že člověk se nesmí uzavřít do sebe a jen se smířit s větou „Já už jsem takový“, ale nebát se a pustit se do boje. Pokud člověk chce změnit své povahové vlastnosti, nejprve to bude také bolestivé, jako při posilování svalů, ale výsledek se dostaví a pak už bude člověk sám se sebou jen spokojený, klidný a šťastný. Čtenář by si z textu měl vzít jedno ponaučení: „*Můžeme trénovat ctnost, jako boxeři trénují údery do koženého balonu, jako závodníci trénují svaly, jako běžci trénují dech. Je to právě tak namáhavé, ale alespoň právě tak záslužné.*“⁸⁴ Každý může docílit, čeho chce, ale nesmí se bát a musí překonat prvotní bolest, překážky a vytrvat ve snažení. Potom už jen bude čerpat z vítězství.

Třetím velkým tématem souboru *Cesta k jednoduchosti* je individualismus. Jesenská si všímá, že kolem ní je najednou velkovýroba stejných věcí, které určitým způsobem potlačují onu individualitu a ze svých poznatků se vypisuje ve fejetonu *Individualismus a individualita*. Ovšem jako protipól tvrdí, že v naší zemi je touha po jedinečnosti a individualismu je velká a každým se hned chce lišit. Každý chce přijít s něčím originálním, co ještě nebylo řečeno, ale to není vůbec snadné, protože přijít s novou myšlenkou je obtížné. Jesenská dokonce tvrdí: „... *všechn individualismus spočívá v neschopnosti pracovně se zařadit do lidského pracovního celku.*“ Tím naznačuje, že individualismus není jen o tom, aby člověk byl originální, ale aby dokázal mít vlastní názor, byl originální a „svůj“ třeba v gestech (podání ruky, postoj, úsměv). Ten, kdo se snaží být dokonalou osobností, většinou jen kopíruje jiné. S individualitou mají většinou problém ženy oproti mužům. Žena nesnese pohled na jinou ve stejných šatech či se stejnými doplňky. Jakmile toto spatří, snaží se svou individualitu zachránit něčím dalším, ale to už se nepovede sladit. Většinou se jedná o pokusy být originální, což se ale málokteré ženě podaří. Z textu je patrné, že člověk se nemá za každou cenu snažit být originálním zevnějškem, ale spíš jednáním, chováním, gesty.

S individualitou je spojeno i to, jak se člověk staví sám k sobě. Text *Otužilost, nejkratší útěk z bolesti* vysvětluje postoj sebestředných lidí vůči sobě samým. Kdo se moc sleduje, moc vnímá každou bolest, nemůže pak v dalším životě normálně fungovat a začlenit se do společnosti. Je to vlastnost omezující a eliminující vlastní osobnost. Když je člověku zle, ale uvědomí si, že jsou na světě lidé, kteří jsou na tom ještě hůře, že jsou lidé, kteří zdaleka nemají na to, co vy, dospějete k určité vůli k životu a zdraví, což je jediné dobře.

⁸⁴ JESENSKÁ, Milena. *Trénink svalů a trénink vlastností*. IN JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995, s. 80. ISBN: 80-85947-00-5.

S tím je i spojená myšlenka, že člověk má koukat kolem sebe a nehledět jen na sebe. Je dobré ukázat dobré srdce a ochotu dalším lidem. Jesenská se snaží lidi nabádat k otevřenosti vůči okolí, vlídnosti v textu *Kletba výtečných vlastností*, který mimo jiné vznikl v souvislosti s úvahami o F. Kafkovi.

Cesta k jednoduchosti je kniha zaměřující se více na charakterové vlastnosti, kdy se Jesenská snaží svým čtenářům poradit, jak být co neúspěšnější a nejspokojenější. Ženám se snaží poradit, jak si udržet krásnou tvář, jak se chovat k mužům, aby byly neodolatelné. Její snaha je i v tom, aby si lidé uměli vážit sebe. Kniha není zaměřena jen na módu a rady, jak se mají lidé a hlavně ženy chovat, ale také se jedná o určitý druh léčby, snahy sdělit něco o sobě a svých myšlenkách ostatním čtenářům. Milena Jesenská se hlavně v tomto sborníku fejetonů vypisuje ze starostí, z trápení nejen nad rozchodem s F. Kafkou (např. fejetony *Člověk dělá šaty*, *Kletba výtečných radostí*, *O umění potěšit*).

5.1.2 Člověk dělá šaty

Druhá kniha fejetonů, kterou Jesenská vydala, se jmenuje *Člověk dělá šaty* a byla vydána roku 1927. Celý soubor se skládá z podčárníků psaných převážně pro ženské módní rubriky společenských časopisů. Celý soubor textů je převážně zaměřen na rady ženám, co je v módě, co by rozhodně neměly zapomínat při cestách na hory či do lázní. Zamýšlí se nad tím, kterou módu by ženám doporučila jako vhodnou či moderní, co jsou vlastně laciné doplňky a jaká je elegance žen. Obdobné jsou i texty vztahující se k hygieně, co by měli lidé a hlavně ženy dodržovat, o moderním střih vlasů, ale čtenář se může dočíst i o nepříjemné lidské vlastnosti – pomlouvání druhých, jednotlivé útrapy mužů a žen.

První z celého souboru je fejeton s názvem *Koupelna, tělo a elegance* a obsahuje rady týkající se hygieny, kdy Jesenská především ženám, ale využít to mohou i muži, radí, jak správně postupovat při hygieně, jak se vlastně správně mýt. Jesenská říká, že každý člověk má své neviditelné až erotické kouzlo a tato vlastnost je podle ní hlavní pro lidskou lásku a nenávist. „*Vztah člověka k vodě je nejdůležitější podmínkou lidské fyzické existence,*“⁸⁵ tato myšlenka je základem celého fejetonu. Jesenská totiž nevěřila kosmetickým salónům, kde se podle ní pracuje s umělými věcmi a málo se používá čisté vody. Ona sama doporučuje pravidelné hygienické návyky, při kterých si má člověk mýt čistou vodou a není nutné

⁸⁵JESENSKÁ, Milena. *Koupelna, tělo a elegance*. IN JESENSKÁ, Milena. *Člověk dělá šaty*. Praha, nakladatelství F. Topič, 1927, s. 9. ISBN neuvedeno, vydání první.

používat další „umělou“ kosmetiku. Spolu s pravidelnou hygienou jako důležitý také vidí sport, dobře vyvětraný byt a čisté prádlo. Toto vše by podle ní nikdo neměl zanedbávat. Jako příklad a nejkultivovanější lid uvádí Angličany, které ona uznává nejenom v hygienických návycích, ale třeba i v provedení toaletních potřeb.

Navazující fejeton je zaměřen na pohled na módu a lidi, co módu hodnotí. I text je pojmenován velmi výstižně – *Stanovisko k módě*. Jesenská v textu kritizuje lidi, kteří módu odsuzují nebo naopak druhé posuzují podle toho, co mají na sobě. „*Jedna z dobrých vlastností chytrého člověka jest, že dovede správně oceňovat všechno na světě,*“⁸⁶ na této myšlence pak staví pokračování textu. Snaží se čtenářům vysvětlit, že malichernosti se mají snažit zbavit, nebo že udržovat se krásnými je jednou z nejvřejších lidských vlastností, která patří každému jedinci bez výjimky. S tím také doporučuje ideální počet šatů ve skříni, abychom dokázali dbát na to, aby všechny byly krásné, čisté. Spojená je s tím úvaha nad jednotlivými ženskými možnostmi, Jesenská tvrdí, že žena, která má dostatek peněz si často koupí nevkusné a přehnaně barevné šaty, kdežto žena bez velkých finančních možností má vkus a umí jednotlivé doplňky zkombinovat.

Co dělá tělo a co dělá švadlena, to je další z fejetonů, kterým se Jesenská snaží zamyslet nad ženským pohledem na oblečení a vlastní zevnějšek. Tehdejší její myšlenka, stěžejní pro tento text, se ale oproti dnešnímu pohledu žen výrazně odlišuje. Na konci 20. let 20. století prý ženy při pohledu do zrcadla na sebe samotnou viděla sama sebe krásnější, elegantnější, štíhlejší než je ve skutečnosti. S tímto trendem nereálného pohledu jsou spojeny i pojmy samolibost a směšnost. Jesenská to opět vztahuje hlavně na ženy, i když to není jen jejich výsadní problém. Samolibost je velkým problémem pro švadlenu, která pro ženu šije, protože jakmile si žena o sobě myslí, že je elegantnější a smysluplnější, švadlena má problém s tvorbou. Směšnost je zase největší nepřítel dobrého vzhledu, jenže směšnosti nepomohou ani krásné šaty. Jako nápravu všech těchto spíše negativních vlastností Jesenská doporučuje cvičení, kdy se zformuje postava. Celým textem vlastně autorka říká, že ani dobrá švadlena nedokáže změnit ženino nedostatky, když sama žena je bude vidět jinak, než skutečně jsou.

Kdo chce nějakým způsobem vypadat, měl by dbát na estetickou stránku věci. Jesenská si je takových věcí dobře vědoma a chce to svým textem *Estetické předsudky* ukázat

⁸⁶JESENSKÁ, Milena. *Stanovisko k módě*. IN JESENSKÁ, Milena. *Člověk dělá šaty*. Praha, nakladatelství F. Topič, 1927, s. 13. ISBN neuvedeno.

i ostatním. Kultura ošacení, stylu, designu je odlišná u nás a třeba v Anglii.⁸⁷ Jako příklad zde opět srovnává návyk anglických žen, které se snaží udržovat své nehty pěstěné a ruce čisté, ale u nás tento zvyk patrný prostě není a Jesenská nabádá ke změně. Sama říká, že kultura není nic individuálního, protože oblékne-li se jedinec v prvotřídním salonu, automaticky získává svou vnější kulturu. Nemusí se ale jednat jen o luxusní salóny, mnohdy stačí prostému člověku poradit, jak se kam správně obléci a už tím si získá určitou kulturu. Jako nekulturní Jesenská považuje to, když si člověk žije nad své poměry – například nákup drahého oblečení, na které nemá dostupné prostředky. Celý fejeton se nese v duchu dobrých rad, jak být dobrým kulturním člověkem, dobrým pro společnost a snažit se jednat podle toho, k čemu máme dostatek prostředků a možností.

Fejetonů zabývajících se módou je v celé knize *Člověk dělá šaty* převaha. Výše zmíněné texty jsou podle mne stěžejní pro pohled na módu. V předešlých textech jsou patrné hlavně rady, jak změnit své negativní strany. Následující fejetony, které chci představit, jsou znovu o módě, ale podané jiným způsobem. Jesenská se v následujících pracích zaměřuje na charakteristiku módy, na doporučení správných barev pro jednotlivé druhy ošacení a především se věnuje sportovním šatům, které prodělaly ve 20. letech 20. století velký průlom a změnu.

Jesenská navazuje na úvahy o jednoduchosti, kdy říká, že v jednoduchosti je síla, v takové módě to sluší podle ní každé ženě. Drahá móda není pro každého dostupná, je komplikovaná, což se také všude nehodí. Jako módní specifikum je uváděna zimní, resp. lyžařská móda, která již v této době měla svá specifika. Vyžadován byl pevný materiál (například sukno), blůza z tricotonu a kabát, jako další alternativa se nabízí dlouhé kalhoty, blůza a waterproof, vše by mělo být sladěno do tmavě modré barvy. Strakatá barevná kombinace není vhodná. Jesenská také připomíná, že při výběru módy na lyže se nemá jedinec obracet na módní časopisy, ale věřit odzkoušeným a ověřeným značkám a soupravám.

Móda je často nelogická, nepohodlná – to jsou podle Jesenské základní charakteristiky módních trendů. Za nedostatky módy je také považována jejich vysoká cena, obtížnost stříhů a provedení. Na tato negativa módy Jesenská upozorňuje, aby ženy raději využívaly módy jednoduché a tzv. standartní módy, která je podle Jesenské také účelná. Zároveň také

⁸⁷ Jesenská velmi často porovnává právě s Anglií, anglickým stylem, který ji nejvíce oslovil.

podotýká, že být módní znamená být jiný každý rok.⁸⁸ Tyto základní úvahy se nachází ve fejetonech *Standartní oblékání nebo rozmarné módní novinky, Na lyže! a Módní a standartní ideál*.

Za rozdílný názorový fejeton považuji text s názvem *O výbavě do sněhu pro horních deset tisíc*, který autorka věnovala především zámožnějším ženám, aby nezpůsobily módní prohřešek. Pravděpodobně nejdůležitějším prvkem, na který by žena této společenské třídy neměla zapomínat, je rozmanitost šatníku, i když se jede pouze na zimní dovolenou v horském hotelu. Jako nezbytný je kostým, který ženě nesměl ve výbavě chybět. Žena by nikdy neměla v jeden den přijít na snídani, oběd či večeři ve stejných šatech. Dokonce k večeři mají ženy na konci 20. let 20. století zakázané nošení kalhot, nutná je tedy večerní toaleta, na kterou byl v takových hotelech kladen pravděpodobně velký důraz.

Již jsem zmiňovala, že se Jesenská věnovala v jednotlivých fejetonech určitému druhu módy, neopomněla napsat krátký text zaměřený na plavky, na módu a především doplňky do deště a samozřejmě svůj prostor získal i fejeton o obuvi. Ve všech takových fejetonech – *Do vody; Do deště; Boty a střevíce* - jsou určité výhody, rady. K módě do deště neodmyslitelně patří deštník, který Jesenská sice doporučuje jako ideální doplněk, ale zároveň v tom vidí něco konzervativního (deštník se v módě nosil již v 19. století, převážně u žen). Zároveň také Jesenská píše, že by se žena měla naučit rozpoznat, co k sobě ladí a nepřehánět kombinace doplňků a složitého oděvu. V souvislosti s obuví Jesenská zmiňuje především anglickou a pařížskou obuv. Anglická obuv je podle ní ta pravá, protože má nutný prostor, který by bota měla mít, dokonce říká, že správná obuv by neměla mít vysoké podpatky. Právě to představuje obuv pařížská, která ničí nohy, je škodlivá a tudíž ani přijatelná. Jesenská jako by svými texty naznačovala, jakých trendů se máme držet.⁸⁹

Dalším fejetonem, tentokrát zaměřeným na úpravu účesu a střihu vlasů, nejspíše Jesenská vyvolala rozruch mezi veřejností. Text *Především to mikádo* už v této době mluví o kratším sestřihu jako o moderním účesu, který přetrvává, což je patrné i dnes. Do té doby ženy nosily hlavně dlouhé vlasy v různých účesech a tento sestřih vyvolal nevoli hlavně u mužů, kteří tvrdili, že žena zkrácením vlasů ztratí na ženskosti a na půvabu, který ji dodávají právě

⁸⁸ Srov. JESENSKÁ, Milena. *Módní a standartní ideál*. IN JESENSKÁ, Milena. *Člověk dělá šaty*, Praha, nakladatelství F. Topič, 1927, s. 46. ISBN neuvedeno.

⁸⁹ Srov. JESENSKÁ, Milena. *Boty a střevíce*. IN JESENSKÁ, Milena. *Člověk dělá šaty*. Praha: nakladatelství F. Topič, 1927. ISBN neuvedeno.

dlouhé vlasy. Dodnes se objevují ve společnosti spory o délce vlasů u žen a jejich půvabu. Je to genderový rozpor přetrvávající již skoro sto let.

Podobný osud jako mikádo má i tzv. pull-over, o čemž Jesenská píše ve fejetonu *Pull-over a co k němu patří*, který Jesenská zmiňuje jako novinku a jehož obliba přetrvala dodnes. Jesenská ho vidí jako nutnou součást zimní garderoby. Nedílnou součástí módy jsou doplňky. I šperky lze ale rozdělit na elegantní, krásné, vkusné a na laciné tretky, o kterých Jesenská hovoří jako o „kšnásu“. Tyto dva póly – elegance a tretky se navzájem nikdy nemohou spojit, protože to, co má určitý účel a je to k něčemu dobré, není pouhá tretka. Jesenská v této souvislosti zmiňuje vkus a nevkus (který převažuje) u Čechů v textu nazvaném *Cetky a tretky*. Všude je patrná neschopnost sladit několik prvků najednou, autorka nechápe, proč ženy nakupují hlavně levné tretky místo toho, aby si pořídily jednu elegantní a kvalitní věc. Pravděpodobné důvody takového nakupování žen jsou vcelku snadné. V době konce 20. let nebyla ekonomická situace nejpříznivější a velká část ženského obyvatelstva si nemohla dovolit dražší šperky, ale chtěly podle módních časopisů jít s dobou a snažily se to vždy nějak nahradit. Ne vždy se taková náhrada zdařila.

Velký vliv měla sportovní móda a sport celkově. O takových věcech Jesenská píše poměrně hojně. Věnuje se tomu například fejeton *Sportovní ráz oblékání*, kde kromě sportovní módy Jesenská popisuje rozvoj sportovní výchovy, který nebyl jen pro muže, ale sportování se hojně začaly věnovat i ženy. Sport jako takový měl vliv na každodenní život. Ženy sport začaly vnímat jako projev relaxace, udržení fyzické kondice a především také jako projev udržení krásné postavy. V souvislosti se sportem je patrný i nárůst obliby sportovního oblečení, především pohodlných sportovních šatů. Sport ovlivňuje každodenní život dodnes, ale dnešní přístup ke sportu je jiný. Módní trendy ovlivňují dnešní sportovní oblečení a naopak. V době 20. let takové možnosti nebyly a sport byl jiný než dnes.

Fejetony ale nevěnovala jen módním trendům, ale také celé společnosti, i když texty o společnosti jsou patrnější v díle *Cesta k jednoduchosti*. Kniha *Člověk dělá šaty* obsahuje pár podobných myšlenek a úvah. Prvním takovým fejetonem v tomto souboru je text pojmenovaný *Hubená a štíhlá*, kdy Jesenská uvažuje o jednotlivých požadavcích společnosti. V době vzniku fejetonu také vyrůstá nová generace emancipovaných žen, které mají nový pohled na vztah k mužům, na svět, rodinu, zaměstnání. Žena této generace je samostatnější, dokáže se o

sebe postarat, ale zároveň se umí udržet krásná, svěží, k čemu jí dopomáhá zmiňovaný sport a správná životospráva.

Jesenská vždy patřila mezi aktivní bojovnice za národní hrdost, jedním z projevů takové národní hrdosti je pro ni písnička, lidová písnička zpívaná s radostí, což zmiňuje v textu *Písnička k pochodu*.

Raději sám anebo houfem? To je další z fejetonů, kdy Jesenská uvažuje o společnosti a o tom, zda je lepší větší uskupení či naopak individualita. V některých momentech každý chce každý mít prostor jen pro sebe, například když cestuje vlakem, jde si zaplavat. Některé aktivity ale individuálně dělat nelze, Jesenská například zmiňuje lyžování, kdy se jedná o hromadnou radost ze sněhu, o velkou radost, o kterou se lidé na jedné sjezdovce dělí.

Velmi silné je téma rodiny, tedy hlavně vztah matka a dítě. Jesenská v době, kdy vyšel tento soubor fejetonů, nemohla psát z vlastní zkušenosti,⁹⁰ ale čerpala z okolních vlivů. Každopádně čtenářky varuje před tajnostmi vůči jejich dětem. Když mají rodiče a hlavně matky před dětmi tajnosti, nikdy je nedokáží udržet. Dítě vždy pozná, že se něco děje. Toto pouto je považováno za jedno z nejsilnějších a Jesenská této tematiky využívá také v textu *Maminko, buď hezká*.

Jedno ze zajímavých témat, které si Jesenská vybrala pro fejeton *Moderní prádlo a moderní jeho vyšití*, se týká české produkce zboží. Autorka si všímá toho, že česká společnost odmítá vlastní a kvalitní výrobky, ale snaží se přijímat především produkty zahraniční (anglické, pařížské) za vlastní. České ženy mluví o zahraniční módě jako o kráse a přitom nevidí fakt, že české krajky zná skoro polovina světa. Jesenská nabádá a propaguje české jedinečné výrobky a vyzývá tak k projevu lásky vůči Českému státu.

Mezi poslední fejetony patří *Chvála Anglii* a *Moderní klepaření*, které zakončují hlavní myšlenky knižního souboru. Moderní klepaření je podle Jesenské o novém rozrůstajícím se jevu společnosti, tedy pomlouvání se navzájem. Tento jev byl ve společnosti snad odjakživa, Jesenská i přesto o něm hovoří jako o nebezpečích doby. Trend pomluv je spojen i s krásou jedince, kdo chce být krásný, pomlouvání neuznává. Tím se podtrhne jeho krása, která není jen ve vzhledu, ale i v činech. Navíc ten, kdo je ochoten bránit jinou osobu proti pomluvám, ukazuje tak svou krásu světu, i když nemá dokonalý obličej.

⁹⁰ Dcera Jana se narodila až po vzniku tohoto fejetonu.

Chvála Anglii je fejeton, ve kterém Jesenská naprosto otevřeně ukazuje své sympatie s tímto národem a jejich životním stylem, oblékáním. Základní je anglický kostým, který by neměl v žádné správné výbavě chybět. Tato móda je prý vkusná, kvalitní a každý jedinec by podle Jesenské měl mít v šatníku alespoň jeden prvek z anglické módy. Dodnes patří Anglie mezi módní centra, ale pravděpodobně by tato móda nebyla považována za tak významnou jako ji viděla Milena Jesenská.

5.2 Charakteristika stylu díla, jazyk fejetonů, tvorba

Milena Jesenská psala velmi slušným a zároveň velmi čtivým jazykem, má svou skladbu vět, která dnešnímu čtenáři nemusí být úplně příjemná pro čtení. Tento způsob psaní je ovlivněn dobovými konvencemi, tehdejší skladba vět pro dnešního čtenáře působí jako nejasné, nesrozumitelné a pro někoho i složité pro čtení. Stylová stránka jednotlivých fejetonů je jednoduchá, každý z textů je velmi krátkého rozsahu (jak je u fejetonu jako žánru požadováno, aby neztratil své přednosti) a tím je pro čtenáře snadné najít si v každém textu určitou (požadovanou) pasáž, kterou potřebuje nebo která obsahuje myšlenku, se kterou se čtenář dál chystá třeba pracovat. Je dost pravděpodobné, že určitou formální stránku a podobu fejetonů udávalo periodikum, pro které daný text vznikl. Pro čtenáře 21. století jsou texty Mileny Jesenské špatně pochopitelné, některé pasáže dokonce je potřeba číst několikrát, aby dnešní čtenář pochopil smysl věty, který Jesenská použila. To znamená, že forma, styl a jazyk je velmi důležitý pro pochopení a samotný kontext a rychlé přečtení nestačí. Názvy mnohdy neodpovídají tomu, o čem jednotlivé texty obsahově jsou. Pravděpodobně nejproblematictější pro dnešního čtenáře je skladba vět a použití sloves, které se mohou zdát zastaralé, nejasné a až archaické. Dnes jsme zvyklí na běžnou a humornou formu, která je patrná nejvíce běžným hovorovým jazykem, což by u fejetonu podle obecné charakteristiky mnozí předpokládali, ale fejeton ve 20. letech nehleděl jen na humor, ale i na náročná témata, která Jesenská napsala pro ni humorným jazykem, ale dnes působící zastarale.

O fejetonu se mluví jako o krátkém žánru, který má zakončení určitou vtipnou pointou. V pojetí Mileny Jesenské se může zdát, že se této charakteristice trochu vymyká. Hlavní zaměření jejich fejetonů je ženská tematika (krása, láska,...) a tudíž pro některé čtenáře jednostranné, ačkoliv se jedná o každodenní problémy života. Z pohledu formy a stylu fejetony působí jako věcné, strohé, kde se autorka snaží předat jen vlastní názory na společnost a chování, ale lze v každém textu najít i humorný podtext a třeba fejeton *Na lyže!* je jasným příkladem toho, že Jesenská ve své tvorbě používá humorný styl a vtipný jazyk i při

popisu problémů těžkého života. Ač má být fejeton zakončen vtipnou pointou, u Mileny Jesenské se i přes vtipné pojetí textů tato pointa nachází jen v minimální míře. Jednotlivé fejetony jsou zakončeny obecně mířenými radami a poučkami, na co by čtenář neměl zapomínat.

Jazyková stránka jednotlivých fejetonů je na svou dobu jistě velmi spisovná, dodržující tehdejší pravidla pro psaní. Věty mají oproti dnešku jinou skladbu, slova v určitých formách mají jiný tvar, než jsme zvyklí dnes. Velkým rozdílem ve srovnání s fejetony Dany Emingerové je využití cizojazyčných výrazů. Jak v díle *Cesta k jednoduchosti*, tak i v *Člověk dělá šaty* jsou patrně časté anglické výrazy (např. *sweatr* místo českého výrazu *svetr*, dalším častým slovem z módního odvětví je *waterproof*, *jumper* a řada dalších). U Jesenské je také velmi častým jazykotvorným jevem záměna písmen ve slovech. V některých slovech pravděpodobně anglického původu využívá jiného, pro český jazyk neběžného prvního písmena, není tedy v jejích textech nic neobvyklého, když místo v českém jazyce obvyklého „k“ na začátku slova se ve fejetonech objeví „c“ (např. výraz *cremová vesta*).

Tyto anglické výrazy a záměny písmen jsou běžnější v díle *Člověk dělá šaty*, kde se víc hovoří o módě, se kterou je spojení cizojazyčných výrazů běžnější než třeba ve fejetonech o manželství či ženském sebevědomí.

6 Fejetony Dany Emingerové

6.1 Hlavní zaměření fejetonů a rozdělení knihy

Psaní Dana Emingerová vyzkoušela při studiu žurnalistiky a s prvními texty ji byl nápomocen věhlasný fejetonista Rudolf Křesťan, se kterým se setkala při práci v redakci *Mladého světa*. Pro Emingerovou jsou fejetony určitým uvolněním, určitým zaznamenáním vzpomínek či třeba zážitků z cest, které rozhodně stojí za jakékoliv zaznamenání. Hrdiny jejich fejetonů jsou především osoby velmi blízké – synové, manžel, rodiče či sestra Eva. Kniha *Něžná tygřice* je rozdělena na dva díly. Ten první je věnován hlavně synům, manželovi a jejich společným dobrodružstvím. Druhý díl je jako by návratem do minulosti, kde Emingerová vzpomíná na své dětství, kamarády a především na zážitky. Ačkoliv kniha působí jako zaznamenání vlastních prožitků, obsahuje mimo jiné mnoho poučných myšlenek, zakódovaných rad a povzbudí k pozitivnímu myšlení. Kniha zaujme i propracovanými kolážemi, které zpracoval herec, malíř a moderátor David Vávra, známý z divadla Sklep či televizního pořadu *Šumná města* ze stanice ČT1.

6.2 Něžná tygřice

6.2.1 Díl o dětech, manželovi, cestování

První z fejetonů, který bych zde chtěla zmínit, se jmenuje *Nejmladší syn Šimon Perez Benjamin* a popisuje situaci, kdy pracovně vytížení rodiče řeší výběr jména pro potomka a zároveň je zde ukryta myšlenka o starších matkách, jestli je správné pořít si dítě v pokročilém věku. Otázka je vcelku snadná, odpověď už složitější. Emingerová jako by naznačovala, že na věku tolik nezáleží, ale spíš na tom, jak to sama žena cítí. Výběr jména je další proces, který rodiče musí podstoupit, v případě Dany Emingerové se jedná o velmi úsměvný příběh, jak výběr jména ovlivnilo politické dění ve světě. Manžel je novinář a tudíž nejmladší syn dostal jméno, které bylo skloňováno ve světě, Šimon podle izraelského prezidenta Šimona Perese. Z textu vyplývá, že práce a veškerá zájmová aktivita může mít velký dopad na osobní život.

Od narození se v dalším textu *Trošku mrtvej pavouk* posouváme přímo k úvahám o lidské existenci, o jejím smyslu, o lidském životě. K takovému zamyšlení „donutil“ autorku její synek při otázce, co je to smrt. Malému dítěti je dobré vše v klidu vysvětlit a nejlépe uvést nějaké vhodné příklady. Nehovořit o smrti jako o něčem špatném a vysloveně smutném, ale najít i na to negativním kus pozitivního. Emingerová se oproti Jesenské více zaměřuje na celý smysl lidského života, ne jen na určité okruhy společnosti. Původně se takto měla jmenovat celá kniha, ale po diskuzi s A. Lustigem autorka název změnila na *Něžná tygřice*.⁹¹

Děti jsou radost, ale jsou také starost. Podobně by se dal charakterizovat fejeton *Jak Jirka ohrozil bezpečnost Spojených států* vyprávějící o sběratelské zálibě jednoho ze synů, když celou rodinu zadržela policie v Los Angeles na letišti. Kvůli jedné nábojnici, kterou chtěl malý kluk do sbírky, musela rodina projít rozsáhlejší kontrolou. Text, který nejprve působí jako tvrdý, nepřející, nakonec ukáže i druhou tvář, která porozumí klukovské vášni a i přes velká ochranná opatření tuto trofej ponechá. Autorka tím naznačuje, že i když je svět jedno velké zlo, velké nebezpečí čeká téměř všude, je také možné odkrýt i tvář pochopení, porozumění a vlídnosti.

Navazuje na to text *Chřestýši, tarantule a řeka snů* o svobodě cestování. Rodina si plní svůj cestovatelský sen a vyráží do Grand Canyonu v USA, kde mimo jiné zažije i příhodu

⁹¹ Rozhovor s Danou Emingerovou, audiozáznam. Archiv autora.

s hady. Emingerová s manželem berou tuto cestu jako splnění snu, což nechápou děti, pro které je normální sednout do letadla. Celý text je pojat jako úvaha o možnostech cestování, protože za dřívějšího režimu takové šance poznat svět nebyly a pro dnešní mladou generaci skoro nepochopitelné.

Děti jsou naplnění mnoha dalších fejetonů. V jednom z nich – *Dobrodružství s býky* je základní myšlenka důvěry dětí, ale spíš ve věci nadpřirozené jako Ježíšek nebo kouzla. Jesenská v jednom ze svých fejetonů mluví o vztahu a důvěře matky a dítěte, Emingerová oproti ní hovoří o krásné dětské důvěře v jiné bytosti a schopnosti. Tato důvěra je ale možná pouze v případě, že tomu tak samy děti chtějí. Dnešní doba na dětství působí jinak a i důvěra je jiná. Jesenská se zabývala vztahem mezi matkou a dítětem, ve fejetonu Emingerové je patrný spíš čistý zájem o dětskou duši, kdy zažívá dobrodružství, chce-li to samo.

Děti jsou velkými milovníky pohádek, někdy dokonce stačí znalost pohádek k tomu, aby si tím vysvětlili dění ve světě, o kterém slyší od dospělých případně v televizi. Svět dospělých si děti vysvětlují podle pohádek. V textu *Bim Aladin* je přímo uveden příklad pohádky o Aladinovi a pověst o korunovačních klenotech, na kterou vztáhl rozpory ve světě nemladší syn Dany Emingerové. Tomuto dětskému ideálu se ve fejetonech věnuje pouze Dana Emingerová, Milena Jesenská největší část fejetonů, které jsou v knižních sbornících, věnuje pouze ženám a módě. Dcera se jí narodila až po vydání těchto souborů, což je pravděpodobně důvod, proč se tomu ve svých textech nevěnovala.

Láska a zrození dítěte v minulých časech byly tabuizovány, dříve se o tom tolik nemluvalo. Ani děti neměly dříve zájem se starat o takové věci. Dnes se běžně stává, že se malé dítě zeptá, kde se vlastně děti berou a co je to mezi maminkou a tatínkem. Pomalé náznaky a vysvětlování Emingerová skoro radí všem matkám ve fejetonu *Kde se berou děti*. Rozhodně je dobré začít s vysvětlováním co je láska a postupně se dostat až k vrcholům takové lásky, jako je zrození dítěte. Emingerová na důkaz toho popisuje své první seznámení s rozdíly mezi mužem a ženou, ale mluví i o strachu, který měla, jako z něčeho nečistého.

Následující fejeton je otevřen tématu, které velmi často řeší Jesenská ve své knize *Cesta k jednoduchosti*. I Dana Emingerová se zde zmiňuje o věrnosti, lásce a partnerském životu. Hlavní roli v celém fejetonu *Tajemství bengálského tygra* hraje manželská postel, kterou Emingerová vidí jako prostor pro usmíření manželských a partnerských hádek. Je to místo, které má velký význam, ne je úlohu pro možnost přespání. Je to místo, kde je občas

složité rozeznat sen od reality.⁹² Zároveň se zde také objevuje úvaha nad myšlenkou, proč je muž své ženě nevěrný. I toto téma se objevuje u obou autorek a obě mají vcelku podobný názor. Jesenská mluví ženské neatraktivitě, neschopnosti manžela podpořit a dodat mu potřebné sebevědomí, Emingerová tento problém vidí podobně. Také tvrdí, že žena by se neměla zanedbávat a starat se o sebe, aby byla stále přitažlivá, ale to často nestačí. Emingerová vysloveně píše, že v manželské lásce je kromě romantiky potřeba i silné energie. Muž potřebuje doma mít „tygřici“ – v posteli i v lásce, a pokud se to vytratí, muže to svádí k nevěře. Žena by tedy podle obou autorek neměla zapomínat na to být ženou, která umí navodit harmonii, romantiku, něžnost, ale zároveň nesmí dát najevo neustálou únavu.

Nejenom věrnost a lásku jako témata lze najít v tomto knižním souboru. Emingerová zde má velmi krásnou myšlenku, kdy všem mužům ukazuje, že bez žen by měli ten život mnohem těžší. *Bílé sportovní ponožky* je text ukazující jak život umí připravit opravdu perné chvíle a s naprostou elegancí je zvládá především žena, která běhá mezi prací, starostmi o děti a domácností a péčí o manžela. Tímto textem jako by autorka ukazovala na podstatnou a nezbytnou úlohu ženy ve společnosti, i když řada mužů s takovým tvrzením nesouhlasí. Zároveň je to také důkaz toho, že žena dokáže zastávat vysoký post a zároveň zajistí bezproblémový chod celé rodiny.

Láska hýbe světem. To si uvědomovala jak Jesenská, tak i v dnešní době je tento jev patrný. V dobách zhruba před sto lety ovšem uvědomování si lásky a nápodoby dospělých nebyly u dětí tak patrné, jako dnes, kdy je dětem vše víc otevřené a před dětmi se žádné velké tajemství nedeří. *Proutník* je fejeton ukazující jak je mezi dětmi možné pozorovat rozpory kvůli zamilovanosti, nebo možná spíš náklonnosti či dětské lásky. Emingerová popisuje své syny, kteří napodobují jednání dospělých, jak se malý chlapec točí pokaždé kolem jiné dívky. Z textu vyplývá jednoznačné poučení pro dospělé, pozor na jednání před dětmi. Ony jsou jako zrcadlo, což ale neznamená vždycky jen dobrou odezvu.

Královna krásy je poslední fejeton zabývající se tematikou žen a je zaměřen na kritické hodnocení krásy ze strany mužů. Fejeton je vztažen na soutěže krásy, tedy Miss České republiky a Česká Miss, na kterou s oblibou koukají hlavně muži, protože ti jsou od přírody kritičtí a na adresu ženy se vyjadřují velmi rádi (středem jejich zájmu je jak ženská

⁹²Srov. EMINGEROVÁ, Dana. *Tajemství bengálského tygra*. IN EMINGEROVÁ, Dana. *Něžná tygřice*. Praha, Mladá fronta a.s., 2009, s. 43. ISBN: 978-80-204-1985-9.

inteligence, tak postava, vzhled), ale účastníci takových soutěží by doma nechtěli. Muži doma potřebují sice pěknou a atraktivní ženu, ale zároveň potřebují mít pocit zajištěné domácnosti a rodiny.

Jedna rodinná příhoda s vosím hnízdem přiměla autorku k uvažování nad světem. Především nad lidmi a jejich konáním. Lidské jednání nemůže sice být vždy stejné a všichni si nesednou, ale každý jedinec má jak schopnost světu něčím přispět, tak umí i dost zničit a zlikvidovat. Na příkladu zničení celého vosího hnízda, z obavy o zdraví své i svých dětí dokazuje, že člověk umí být vůči světu drsný. Lidé jsou podle textu nejnebezpečnějšími tvory na světě, což je základní myšlenka fejetonu *Sršni*.

6.2.2 Díl o dětství, dospívání a zásadních životních zkušenostech

V této části knihy se ve svých fejetonech Emingerová věnuje svému dětství, sourozeneckému vztahu nebo popisuje zážitky, které ovlivnilo celé dění v tehdejší Československé republice. V úvodním fejetonu *Závodník* se Emingerová věnuje hlavnímu vzoru, který má – svému otci. Věnuje mu další fejeton *Špenát a chlupaté nohy*, kdy o něm mluví jako o hrdinovi, kterého se snažila napodobovat, i třeba v tom, že bude jíst špenát, aby měla chlupaté nohy, jako má táta. Ve svém otci mimo jiné viděla i to, jak se umí postarat o rodinu, i když ne vždy fungovala rodina v harmonii.⁹³ Jeden takový zážitek, kdy byl otec naprostým ideálem a hrdinou rodiny, Emingerová získala během letní dovolené, což popisuje ve fejetonu *Obživa pro naši rodinu*. Během cesty při náročné celní kontrole jim bylo zabaveno veškeré jídlo, a protože si v zahraničí nemohli dovolit každý den nakupovat, pro obživu její otec denně chodil lovit ryby. Z toho vyplývá, že i když muži občas jednají podle svých úvah, pro ženu část nelogických, umí se v době potřeby reálně postavit na nohy a jednat. Takovým tématem se bohužel Jesenská nezabývá. Porovnání by přineslo zajímavé informace o tom, jak se by se muži postavili k takovým úlohám ve 20. letech a jaký by byl v jejich jednání rozdíl.

Ve fejetonech se Dana Emingerová nevěnovala jen svému otci, ale také své sestře, Evě v textu *Moje sestra Evelína*. Z těchto textů je patrné velmi silné rodinné pouto, které ale není možné srovnat s Milenou Jesenkou, která o sourozencích nepsala. Ona byla jedináček a z pohledu třetí osoby raději psala o obecnějších věcech jako móda či láska, ale ne o hlubokých

⁹³ Srov. EMINGEROVÁ, Dana. *In flagranti*. Praha: Mladá fronta, 2010. ISBN: 978-80-204-2325-2.; Rozhovor s Danou Emingerovou, archiv autora. Audiozáznam.

vztazích jako sourozenecká láska, obdiv, ale i nenávisť. Dana Emingerová o své sestře ve fejetonu *Nejkrásnější holka, jakou znám* píše jako o talentované dívce, které vycházelo všechno, co chtěla. Z čehož je patrná sourozenecká „žárlivost“, ale také touha po tom být stejná jako Evelína (Eva). Nakonec se každá ze sester prosadila v jiném oboru, i když obě v kultuře. Dana Emingerová je spisovatelka a novinářka, sestra Eva se stala jazzovou zpěvačkou.

Vyprávění o rodině ve fejetonech zakončuje text o dědečkovi Jaromírovi – *Životní závod dědečka Jaromíra*, na kterého vzpomíná s úctou. Byl to vzdělaný a sečtělý muž, se kterým Emingerová měla společnou vášeň pro novinářinu a literaturu. Dědečkovi Jaromírovi sice vyšly jen technické články, ale i přesto je k sobě poutala právě literatura.⁹⁴

Druhá část celého souboru ale není věnována jen rodinným vzpomínkám, ale i zážitkům s první láskou. Emingerová v jednom z fejetonů – *Libání s posledním Inkou* - popisuje první zkušenost s tím, co vlastně znamená zamilovat se. Nepřímo na tuto tematiku navazuje fejeton *Ženiši* zabývající se ucházením muže o dívku, jako o svou nevěstu. Každá doba má určité zvyklosti v situacích svateb, partnerských vztahů a tedy ani v rodině Dany Emingerové tomu nebylo jinak. Každá z dcer měla své nápadníky, kteří byli podrobování skoro zkoušce, která ale byla prolomena „princem“. V této souvislosti Emingerová vysvětluje své dělení mužů na dvě skupiny. Tou první jsou tzv. naivní, mladí hoši, kteří kromě láskyplného citu nemohou nabídnout žádnou jistotu. Druhá skupina jsou muži jako zkušení svůdci, což je velmi nebezpečné pro ženu, ani u nich totiž není ta jistota. Ve srovnání s Milenou Jesenskou je podstatný rozdíl v mužích obecně. Muži v textech Jesenské a především muži z jejího okolí jsou hlavně kulturně zaměřeni, kteří trávili mnoho času v kavárnách, kde se debatovalo především na téma kultura, filosofie, ale už nebylo pro ně tak podstatné dění okolního světa, např. v žádném z textů Jesenské není ani zmínka o hospodářské krizi konce 20. let, jediné zmínky jsou o ženách a jejich nedostatečných možnostech při výběru módního šatu či doplňků.

Manželskou tematiku ve fejetonech Dany Emingerové bych zakončila textem *Ideální manžel*, kdy se autorka zamýšlí nad tím, zda se jedná o realitu nebo o sen. Každý z nás potkal v životě lásku, kterou považoval za ideální a časem se tento postoj změnil z určitých důvodů.

⁹⁴ Srov. EMINGEROVÁ, Dana. *Něžná tygřice*. Praha: Mladá fronta a.s., 2009, s. 145 – o tomto muži autorka napsala knihu: *Táhne mi na dvě stě* (autorčina prvotina).

Ženy mnohdy chtějí s muži udržet krok, tento jev ženské emancipace je patrný již na počátku 20. století, kdy i Jesenská zmiňuje narůst nové emancipované generace, ale stále se nejedná o velkou potřebu samostatnosti jako dnes, kdy ženy zasahují do řady mužských úloh, jak pracovních tak rodinných. V textu Emingerová zmiňuje, jak muži by radši viděli ženu v kuchyni a ne se „zednickou lžící“ a při takových pracích náležitých jenom jim. Pokud chce být žena spokojená, nepochybně má umět být samostatná, ale také by neměla muži zasahovat do jeho dovedností.⁹⁵

Vzpomínky jsou nedílnou součástí každého jedince. Jako děti jsme zkoumali staré fotografie či upomínkové předměty vzbuzující nádech tajemna a dávných dob našich rodičů či prarodičů. Jakmile povyroste, už nám nebude stačit jen věnovat pozornost starým dokumentům a předmětům, ale my sami budeme chtít vytvořit něco, co po čem vzpomínky zůstanou. Někdy k tomu dokonce stačí jedna věta v památníku. V návaznosti na vzpomínky, Emingerová sama vzpomíná na své literární počátky v textu *Prohnaný ďábel a něžná tygřice*. Již od dětství se věnovala psaní, ve věku asi 9 let napsala příběh o spolužácích, který ale byl terčem kritiky učitelů. Její „literární prvotina“ z dětství nese název jako celý soubor těchto fejetonů, tedy *Něžná tygřice*. Práce byla ovlivněna především dívčími sny o tom, jaká by autorka sama chtěla být a druhým velkým zdrojem ovlivňující autorku byla četba knih. Opět musím srovnat s Milenou Jesenskou, která v dětství o literaturu takový zájem nejevila. Zajímala ji kultura, když začala studovat na Minervě, navštěvovala divadelní představení, filmová představení, koncerty, ale nedělala si o tom poznámky s cílem napsat článek. Jesenská se začala literatuře věnovat až v době, kdy začala navštěvovat kavárny plné umělců a chtěla zapadnout. Emingerová oproti ní od dětství psala. Jak sama říká: „ze školy jsem běhala k pracovnímu stolu, abych mohla psát.“⁹⁶

6.3 Román In flagranti

Ačkoliv se tato práce zaměřuje na ženskou tematiku ve fejetonech, musím zde zmínit i poslední vydanou knihu Dany Emingerové s názvem *In flagranti – Slasti a strasti nevěrníků*. V této knize čtenář nalezne řadu shodných myšlenek s tematikou fejetonů Mileny Jesenské. Román je totiž orientován společností a její úskalí – nevěra, manželství, vzpomínky na bývalou lásku, plány na budoucnost. V tomto příběhu jeden muž potřebuje vidět neustálou

⁹⁵ Srov. EMINGEROVÁ, Dana. *Ideální manžel*. IN EMINGEROVÁ, Dana. *Něžná tygřice*. Mladá fronta a.s., 2007, s. 136 – 138. ISBN: 978-80-204-2325-2.

⁹⁶ EMINGEROVÁ, Dana. Audiozáznam, s. 4

pozornost od žen, jakmile se mu nedostává zájmu od manželky, ihned se otáčí k jiné ženě. Na druhou stranu ale svou ženu hlídá.

Nejedná se o fejetonní zpracování těchto témat, ale obsahově se shoduje s původními texty Mileny Jesenské v knize *Cesta k jednoduchosti*. Jako příklad bych uvedla otázku nevěry, kdy muž po ženě téměř vyžaduje neustálou pozornost a atraktivitu, jinak je schopen jí být nevěrný. U obou autorek je shodný názor na příčiny nevěry.

6.4 Styl, Forma a Jazyk v díle

Četba fejetonů je téměř vždy zárukou pobavení, odlehčení od těžkých a náročných témat v novinářském žánru. Stylová a jazyková forma je posunuta více k běžnému hovorovému jazyku, což se projevuje i ve skladbě vět či výběru slov oproti textům Mileny Jesenské.⁹⁷ Fejetony jsou svým rozsahem ideální pro čtenáře, kteří mají rádi kratší texty, které je zároveň pobaví a něčím poučí, přesvědčí o určitém faktu věci.

Styl psaní Dany Emingerové je jasný, velmi čtivý pro každou věkovou generaci a svou jednoduchou skladbou vět i velmi přehledný pro dobrou orientaci v textu. Každý text má rozsah maximálně do třech stran formátu A5, členěn do mnoha odstavců, nový odstavec, nová myšlenka. Využití již zmiňovaných krátkých vět umožňuje i méně zdatnému čtenáři snadnou četbu, při které se nezamotá do složitých myšlenkových faktů a náročných slovních spojení. Fejetony Dany Emingerové jsou oproti textům Mileny Jesenské mnohem snadnější pro čtení, jsou srozumitelnější a přehlednější. Velký vliv na styl a formu má samozřejmě doba vzniku jednotlivých textů, ale i náročnější čtenář má problém s pochopením fejetonů Mileny Jesenské. Texty Dany Emingerové jsou z hlediska formy snadné a každý čtenář pro tuto knihu v podání této autorky sáhne pro pobavení, odpočinek, což kniha nabízí.

Fejetony Dany Emingerové jsou v obecném pojetí žánru jiné oproti textům Mileny Jesenské. Emingerová vkládá do textu velké množství vlastních poznatků, které jsou patrné každému čtenáři. Opět se jedná o zcela běžné věci (děti, výchova, láska, ale i vzpomínky), kdy konkrétní problém dostane úplně jiný, osobní pohled. Starost, kterou řeší většina lidí, autorka představí ze svého jedinečného úhlu pohledu. Závěrečná humorná pointa zde vyplývá z téměř každého fejetonu, každý text je zakončen určitým typem, jak podobnou zvládnout a zároveň se při čtení pobavit.

⁹⁷ Viz kapitola 5.4

Jazyk v *Něžné tygřici* je co nejvíce přiblížen dnešnímu čtenáři. Samozřejmě že základem je spisovný jazyk, s minimálním využitím cizojazyčných výrazů. Emingerová se ale nebojí použít i hovorového výrazu, kterým textu dodá na větší věrohodnosti, že co popisuje, se skutečně stalo. Postavám se nebojí „do úst“ vložit takovou mluvu, jaká je běžná v životě, například „Bengál děláš v posteli jenom ty“ nebo se v textu objevují výrazy „slušňák“ či „binec.“⁹⁸

7 Porovnání fejetonů, shodné prvky a naopak rozdílné uvažování

Milena Jesenská i Dana Emingerová jsou shodně autorky fejetonů, esejů, ale zároveň také novinářky. Životy obou žen zasáhla určitá zásadní událost, i když vzhledem ke generačnímu rozdílu, se jedná o rozdílné události (Jesenskou poznamenaly obě světové války, i když pro její tvorbu fejetonů neměla zásadní vliv ani jedna; Emingerovou jako dítě poznamenal vpád Sovětské armády na území Československé republiky). Na tvorbu každé z autorek měla hlavní vliv jiná událost než válka či politická situace. Pro Jesenskou byl tímto vlivem Franz Kafka a následně společnost a její chování, důležité otázky rozvíjející se módy a nárůst ženské emancipace. Naopak Emingerová měla hlavní vliv ve své rodině, která jí posloužila jako zdroj pro většinu fejetonů. Téměř každý text má základ v rodině, anebo v určité situaci, která se v rodině vyskytla.

Mezi aktivní novinářskou činností obou autorek je rozdíl několik generací,⁹⁹ a přesto jsou patrné stejné myšlenky o lidském jednání, společnosti či ženách a jejich kráse. V názorech na jednání ženy vůči mužům je až překvapivé, jak jsou jejich názory shodné. Pokud se ale jedná o sebevědomí ženy a pohled ženy na sebe samotné (podle jednotlivých textů autorek), zde se názorově odlišují, což je pravděpodobně i změnou dobové konvence a celkovou změnou postavení žen ve společnosti.

7.1 Shodné názory

Obě autorky se naprosto a téměř doslova shodují v názorech na ženy a v první řadě na jednání žen ve společnosti. Jesenská již v knize *Cesta k jednoduchosti* z roku 1926 ženám radí, aby o sebe dbaly, byly tak pro mužskou populaci atraktivní a tím zvyšovaly svou atraktivitu a zároveň snižovaly rizika manželské nevěry. Emingerová s tímto ve své knize

⁹⁸ Srov. EMINGEROVÁ, Dana. Tajemství bengálského tygra. IN EMINGEROVÁ, Dana. *Něžná tygřice*. Praha: Mladá fronta a.s., 2009, s. 43 – 44. ISBN: 978-80-204-1985-9.

⁹⁹ Mezi první knihou fejetonů M. Jesenské a D. Emingerové je rozdíl 83 let

souhlasí. I ona soudí, že jakmile žena přestane dbát o svůj zevnějšek, jako by dávala najevo i zájem o manžela. „*Chlapi si ženu vybírají jako matku pro své děti, aby pečovaly o jejich děti, ale zároveň si je vybírají jako svou ozdobu, svou múzu...*“ to jsou slova Dany Emingerové, která jen potvrzují předchozí myšlenky. Je poněkud zarážející, že takový názor je i po tolika letech shodný. Ženská role byla v době Mileny Jesenské směřována především k výchově dětí a starost o rodinu, dnes jsou mnohdy ženy na vyšších postech než muži, ale úloha péče o rodinu jim nikdy nezmizela, jen v minimální podobě.

V názorech na nevěru se vysloveně autorky neshodují, ale jádro myšlenky je stejné. Jesenská vidí chybu jak na straně muže, tak na straně ženy. Emingerová k tomu přistupuje opatrněji. Víceméně souhlasí, že se nejedná o jednostrannou záležitost. Ukazuje ale příklad, který Jesenská jako by v době 20. let vůbec neviděla. Jedná se o volbu partnera a manžela, pokud žena dobrovolně vstoupí do manželství s mužem, který je pověstný zájmem o ženy, je téměř jisté, že manželku časem podvede také.

Samozřejmě že dobové zvyklosti, tradice hodně ovlivní jednání a smýšlení lidí. V otázkách módy třeba patrné shody ani být nemohou, protože každá doba má své módní trendy a i když dnešní doba přináší nápodobu módy z minulých let, nelze mluvit o shodném tématu či názoru. Shodu lze nalézt ve sportovní módě, i když není možné mluvit o totožných soudech, jedná se spíše o princip sportovní módy, která v obou dobách dávala jistou volnost.

7.2 Rozdílná tematika

V mnoha fejetonech se autorky rozlišují. Tato odlišnost je s největší pravděpodobností dána dobovými změnami. V souvislosti s fejetony zaměřující na vztah mezi matkou a dítětem je sice z obou autorek patrný shodný názor na silné pouto, ale názory jsou rozdílné v pohledu na informace, které sdělit. Jesenská tvrdí, že se s dětmi má jednat narovinu, nemít před nimi žádné tajemství, protože dítě vždy vycítí, že se něco děje. Emingerová s tím částečně souhlasí, ale zároveň tvrdí, že by se dítěti neměly sdělovat obtížné informace, se kterými by si neumělo poradit, které by pořádně nepochopil a akorát by mu to zamotalo hlavu. Tímto je myšleno například to, když je malé dítě těžce nemocné. Podle Emingerové nemá význam mu to sdělovat a složitě vysvětlovat, o co jde, protože malé dítě by si s tím pravděpodobně nedokázalo poradit.

Výrazné rozdíly jsou v pohledu žen na sebe jako osobnosti. Ženský pohled na sebe samotné jako osobnost v době vzniku fejetonů Mileny Jesenské je oproti dnešnímu pohledu

významně rozdílný. Jesenská ve svých textech mluví o vysokém sebevědomí žen, které se vidí krásnějšími, elegantnějšími a půvabnějšími, než je jejich skutečný obraz. Zrcadlo je pro ně přítel, před kterým jsou nejlíbeznější. Naopak dnešní doba Dany Emingerové je rozporuplná. Jsou zde jak ženy, které mají vysoké sebevědomí, ale převažují zde ty, které vysloveně kritizují každý svůj nedostatek, i když se mnohdy nejedná o nic závažného. „Žena se před zrcadlem vidí ošklivější, než je“¹⁰⁰ tato slova jsou téměř charakteristická pro dnešní ženské sebevědomí, které shodu s dobou 20. let Jesenské nenalézá. Nejlepší a nejideálnější výraz pro sebevědomí žen je další z výroků Dany Emingerové „Žena je tak krásná, jak se sama cítí.“¹⁰¹ Nic se nemá přehánět, ale žena se v žádném případě nesmí podceňovat.

Opomenout se nesmí ani rozdílný pohled na rodinu, především tedy na vlastní rodiče. Jesenská svého otce neměla ráda, podle dostupných informací z jednotlivých monografií mu nikdy neodpustila jeho chování k matce i k ní samotné. Nechtěla být jako on, jediné společné šťastné chvíle prožívali na Šumavě při cestách v přírodě. Paradoxem tedy je, že knihu *Cesta k jednoduchosti* mu věnovala s přáním, aby ji přečetl a trochu se tím urovnaly jejich špatné vztahy. Oproti tomu Dana Emingerová má ve svých rodičích ohromný vzor, který je patrný nejen v její literární tvorbě, ale i v praktickém životě. Její rodina jí byla i částečným vzorem pro postavy v románu *In flagranti* (především postava p. Nováka je inspirována otcem, postava jazzové zpěvačky v románu je psána podle sestry Evy). Rodiče ji podporují v každém jejím kroku, rodina se udržuje neustále pohromadě, což především z první části *Něžné tygřice* je velmi patrné.

7.3 Metoda psaní, styl fejetonů

Ze všech rozebíraných knih fejetonů jsou zřetelné emoce, které do jednotlivých textů autorky vložily. U Mileny Jesenské a fejetonu *Đábel u krbu* je cítit smutek, trápení nad něčím nenaplněným, ztraceným. Víceméně celá kniha *Cesta k jednoduchosti* je jako by zaměřena na zodpovězení různých životních otázek a životních strastí, které se v životě Mileny Jesenské vyskytly. U Dany Emingerové jsou spíš pozitivní emoce sálající z vyprávění o dětech a jejich společných zážitcích. Shodné na obou autorkách jsou tedy vlivy na emotivní stranu čtenáře. Někdy se jedná o pochmurné emoce, které ale mnohdy donutí přemýšlet, zda opravdu není nutná změna, následující texty pro změnu čtenáře mohou naplnit neskutečnou energií, pozitivním myšlením a neskutečnou radostí, u Jesenské například fejetony o radosti, o

¹⁰⁰ Rozhovor s Danou Emingerovou. Audiozáznam, archiv autora.

¹⁰¹ Rozhovor s Danou Emingerovou. Audiozáznam, archiv autora

lyžování, u Emingerové vyprávění o výběru jména pro syna či texty o představách výběru manžela. Z textů Jesenské je tedy patrné, že se snaží především všem svým čtenářům poradit, doporučit, jak se mají chovat, co je pro jedince ve společnosti to nejlepší. Velmi často vychází ze svých zkušeností, které byly bohaté jak na radostné prožitky (např. psaní o lyžování, které patřilo mezi její oblíbené) tak i na smutné zážitky (např. rozchod s Kafkou v textu *Ďábel u krbu* či *Umění potěšit*, kdy se v textu zaměřuje znovu na Kafku). Emingerová ve fejetonech naopak nejvíce využívá rodiny, což je podstatný rozdíl mezi autorkami. Styl fejetonů je u obou autorek podobný, rozdíly jsou patrné ve skladbě vět a využívaných slov a spojení. U Jesenské se hojně vyskytují slova jako: chcete-li, máte-li apod., které často uvozují delší větné spojení. Emingerová přistupuje v psaní spíše ke kratším a výstižným větám, což je vzhledem k dnešní době lepší varianta, protože čtenářská pozornost není taková, jako když Jesenská psala své fejetony na konci 20. let.

Závěr

Fejetony jako samostatný žurnalistický žánr se stále drží v popředí, neupadá a ani není velký pokles zájmu o tento žánr. Mým prvním cílem bylo poukázat na stálý zájem o fejetony, nejen o ty psané, které je možné najít v periodikách a různých časopisech (Lidové noviny, Literární noviny, příloha MF DNES ONA DNES či týdeník Respekt), ale i na portálech na internetu jsou fejetony relativně vyhledávanými texty. Dnešní psané fejetony sice nedosahují takových kvalit a takové obliby jako za doby Jana Nerudy či Karla Čapka, kteří podali každou relativně „obyčejnou“ či každodenní starost s ohromnou grácií, u Jana Nerudy je to třeba fejeton o problematice odpadu, Karel Čapek proslul například cestopisnými fejetony, které ve srovnání s dnešním pohledem působí zastarale. Pravděpodobně jediným problémem fejetonu je, že takřka vymizel z deníků a přesunul se do novinových příloh (ONA DNES) či časopisů. Z deníků stojí za zmínku Lidové noviny, kde fejeton vychází v rubrice Poslední slovo. Nesmím opomenout ani rozhlas, kde má fejeton také své jisté místo. Psáno kurzívou je krátký pořad z Českého rozhlasu 3 – Vltava a například v Brně má takový pořad název Zelený rynek. Zahraniční novinářská situace dnes nebyla předmětem této práce, jen chci zmínit významné Frankfurter Allgemeine Zeitung, kde mají fejetony svou velkoformátovou několikastránkovou přílohu, která je kromě klasické „papírové“ verze dostupná i na internetovém portálu novin www.faz.de.

Hlavním zaměřením mé bakalářské práce byla ženská tematika ve fejetonech dvou předních českých novinářek a fejetonistek. Hlavní metodou zkoumání je rozbor jednotlivých textů z knih *Jesenská, Milena: Cesta k jednoduchosti*; *Jesenská, Milena: Člověk dělá šaty*; *Emingerová, Dana: Něžná tygřice*; *Emingerová, Dana: In flagranti*. Poslední zmiňovaná publikace není knihou fejetonů, jedná se o román, ale obsahuje doplňující myšlenky, které dokreslují názorovou mapu Dany Emingerové. Stěžejní pro celou práci jsou fejetony Mileny Jesenské, které určují témata, které jsem srovnávala s texty Dany Emingerové a hledala názorovou shodu, která je až překvapivě velká. Ačkoliv se jedná o značný časový odstup, jak jsem již mnohokrát zmiňovala, názor na společnost se liší v pouhých detailech, které jsou určeny například moderní technologií a moderním způsobem života, který máme dnes a který Milena Jesenská vzhledem k době svého života poznat nemohla. Velká shoda je patrná v názorech na ženskou atraktivitu, je tedy patrné, že i když se mění životní styl, stále platí pravidlo, že žena musí o sebe pečovat, aby muž neztratil zájem. Ženské sebevědomí se proměňuje pravděpodobně s dobou, protože u pohledu žen na sebe samotné jsou zřetelné

rozdíly. Dříve ženy vůči sobě nebyly tak kritické, jako je tomu dnes. Současná žena na sobě shledává neustálé nedostatky a chyby. K tomu v podstatě Jesenská ve svých textech nabádala, aby žena uměla k sobě být kritická.

Odlišnost je patrná převážně v jazykové části fejetonů. Pravděpodobně z důvodu změny a posunu jazyka od důrazného dodržování spisovných výrazů, složitější větné konstrukce k modernímu a volnému stylu psaní, kdy ve fejetonech Dany Emingerové čtenář mnohdy nalezne hovorový výraz či mluvu běžných lidí. Ačkoliv obě autorky psaly fejetony s tím, že texty vyjdou v novinách či v nějakém časopise, rozdíly ve výstavbě jsou zřetelné. Myslím, že hlavní bod difference je právě odlišný způsob života, který není možný srovnat na základě nějakých textů. Dalším patrným rozdílem je samotné zakončení fejetonů. Podle obecné charakteristiky má fejeton být zakončen vtipnou pointou, což je patrné především u Dany Emingerové. Milena Jesenská má své vtipné pojetí ve fejetonu spíše v námětu než v závěrečném vyhocení. Texty zakončuje převážně radami čtenářům, Dana Emingerová má oproti ní vtipnou pointu a zároveň radu, jak je možné každodenní problém řešit.

Srovnání je možné z názorového pohledu, který obě autorky mají poměrně shodný, oba uznávají sportovní módu, obě souhlasí s upřímným jednáním vůči dětem, ale rozchází se poněkud v další tematice textů. Milena Jesenská velkou část fejetonů psala o módě, Dana Emingerová velkou část dosud vydaných fejetonů věnovala vzpomínkám na své dětství a rodinu, případně na současné zážitky s manželem a dětmi, ze kterých je ale patrné její smýšlení o společnosti a ukazuje se zde, jak třeba vidí muž ženu.

Resumé

In this essay called "Female themes in feuilletons by Milena Jesenská Emingerová and Dana Emingerová" is a major effort to compare and present the views of two authors in different times on the same topic. At first, the work shows the development of feuilleton from the end 18th Century in Bohemia, but also abroad. After that follows an introduction of both writers and major influences on their literary works. The essay describes the main ideas that are described in the selected books (*Cesta k jednoduchosti*, *Člověk dělá šaty*, *Něžná tygřice*) and continues to evaluate each text. Differences and unions are evident throughout the work. Very surprising is the union in view of female attractiveness and beauty. Despite the apparent large time interval, the both of writers have same opinion that the woman must take care about herself not to lose the attractiveness and is keeping attractive and interesting for men. The difference is particularly evident in the way of life, society and influence on production. Franz Kafka and society have got great influence to Jesenska's writing. And at Eminger's feuilletons is evident influence of family and her memories and experiences. The outcome is in understanding the differences and similarities in the ideas of both writers, which are separated by several generations. Feuilletons are proof that a lightweight theme of social issues are still attractive and used.

Použitá literatura

Primární

JESENSKÁ, Milena. *Cesta k jednoduchosti*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1995. ISBN: 80-85947-00-5.

JESENSKÁ, Milena. *Člověk dělá šaty*. Praha: nakladatelství F. Topič, 1927. Vydání první.

EMINGEROVÁ, Dana. *Něžná tygřice*. Praha: Mladá fronta a.s., 2009. ISBN: 978-80-204-1985-9.

EMINGEROVÁ, Dana. *In flagranti – Slasti a strasti nevěrníků*. Praha: Mladá fronta a.s., 2010. ISBN: 978-80-204-2325-2.

Sekundární

OSVALDOVÁ, Barbora – KOPÁČ, Radim. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN: 978-80-246-1286-7.

TUREČEK, Dalibor. *Fejeton Jana Nerudy*. Praha: ARSCI, 2007. ISBN: 978-80-86078-78-6.

VLAŠÍN, Štěpán. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 315 - 316. Vydání první, ISBN neuvedeno.

ČERNÁ, Jana. *Adresát Milena Jesenská*. Praha: Concordia, 1991. Druhé české doplněné vydání. ISBN: 80-900124-4-2.

MARKOVÁ – KOTYKOVÁ, Marta. KAUTMANN, F. *Mýtus Milena – Milena Jesenská jinak*. Praha: Primus, 1993. ISBN: 80-85625-14-8.

BUBEROVÁ – NEUMANNOVÁ, Margareta. *Kafkova přítelkyně Milena*. [ŘEZNÍČEK, Ivo.] Praha: Mladá fronta, ISBN: 80-204-0335-3.

HOCKADAY, Mary. *Kafka, láska a odvaha. Život Mileny Jesenské*. [ZAVADIL, Jiří.] Praha: Pragma, 1999. ISBN: 80-7205-677-8.

KAFKA, Franz. *Dopisy Mileně*. [ŽANTOVSKÁ, Hana.] Praha: Československá akademie věd, 1968. Vydání první. ISBN neuvedeno.

JESENSKÁ, Milena. *Nad naše síly – Češi, Židé a Němci 1937 – 1939*. Olomouc, Votobia, 1997. ISBN: 80-7198-233-4.

Internetové prameny

URL: <http://www.rozhlas.cz/vltava/porady/_porad/831>

URL: <http://www.rozhlas.cz/brno/porady/_zprava/612118>

URL: <<http://www.faz.de>>

Příloha¹⁰²

I. Milena Jesenská

II. kniha Cesta k jednoduchosti

¹⁰² Obrázky – archiv autora

III. Dana Emingerová

IV. kniha Něžná tygřice

Rozhovor s Danou Emingerovou o životě, tvorbě a názorech na témata společná s Milenou Jesenskou¹⁰³

15. 12. 2010, 14:46 – 16:06

Móda

Milena Jesenská ve svých knihách řeší eleganci u žen. Zabývá se tím, co je elegantní a zamýšlí se i nad tím, že ženy jsou na sebe schopné obléknout cokoli. Jaký je Váš názor? Jak to vidíte dnes?

Dana Emingerová (dále jen DE): *Nikdy jsem nedělala módní redaktorku, ve značkách se moc nevyznám. Vždycky jsem se snažila oblékat tak, aby mi to slušelo. Navíc si myslím, že je hrozně důležitý jak v manželství, tak v partnerských vztazích, aby ta žena byla ženou, aby nezapomněla, že má děti, manžela, ale doma nesmí sedět v tepláčkách. Občas se to nepovede, když je člověk unaven, ale když to člověk neřeší, může to vést k rozporu mezi partnery. Nemůžu mluvit o tom, jaká já móda, jak sladit barvy. Snažit se oblíkat tak, jak to sluší. Móda se nesmí přeceňovat, pokud se člověk obléká od hlavy k patě jen do značkového oblečení, aby ukázal, že na to má, také to není dobře. Ukazuje to určité snobství. Myslím si, že se člověk může obléknout slušně i bez toho.*

Móda a sport

Jesenská často píše o tom, že móda a sport jsou vzájemně propojené. Souhlasíte s tím?

DE: *Určitě. Já jsem hodně sportovala, hrála jsem vrcholově volejbal, dodnes hodně lyžuji a fakt je, že když na sebe člověk vezme něco hezkého, tak je to příjemný a dneska jsou ty možnosti obrovský, je toho moc. Já se i v životě oblékám spíše sportovněji než elegantně, tedy kalhoty, nesnáším vysoké podpatky, nemůžu v tom dlouho chodit, i když jsou takové boty krásné. Proto si myslím, že ten sport se promítá do takového toho denního stylu a nošení. A myslím, že spousta žen se dneska obléká spíše sportovně než jenom elegantně. Dřív tolik sportovní oblečení nebylo, a myslím si, že spousta lidí tomu dnes holduje.*

Myslíte si, že sport a sportování má vliv na jednání lidí? Ovlivňuje to lidi?

DE: *Myslím, že určitě. Děti hlavně v dnešní se na sportu učí nějaké pravidelnosti, odpovědnosti, protože když děláte nějaký sport závodně, musíte chodit na tréninky, učíte se prohrávat, vyhrávat, překonávat určité překážky. Ono se to potom hodí v tom životě, děti co sportují, nemají pak čas na hrozby doby (drogy, kouření, ...) ale přeci jenom si myslím, že ty lidi mají cíl, za kterým jdou a nepodlehnu tolik těm hrozbám, které třeba dříve tolik nebyly.*

Žena má být v manželství elegantní. Píšete o tom ve svých knihách (Něžná tygřice, In flagranti) a velmi podobné myšlenky má i Milena Jesenská v knihách z let 1926 a 1927 (Cesta

¹⁰³ Junková, Zuzana. Rozhovor s Danou Emingerovou. audiozáznam, archiv autora.

k jednoduchosti, Člověk dělá šaty), kdy píše, že žena má být elegantní, jinak manžela omrzí. S tím tedy naprosto souhlasíte?

DE: *Určitě. Myslím si, že chlapi si ženy vybírají jako matky pro své děti, aby pečovaly o jejich děti, ale zároveň si je vybírají jako svou ozdobu, jako svou múzu. A pohled na silnou ženu, která se sice dobře postará o děti, ale o sebe nedbá, to muž doma mít taky nechce. Myslím si, že je dobře, aby žena zůstala vždycky ženou, nesnažila se ve všem vyrovnávat mužům. Mě třeba vychovával tatínek. Každé to pohlaví má v životě určitou roli, protože dneska se ty role dost zaměňují a to vede často k rozpadu tradiční rodiny. Já jsem vděčná mojí mámě, která vždycky dovedla tu rodinu stmelit, překonat veškeré manželské krize a dneska jsme velmi soudržný a děti mají v rodičích a prarodičích vzor, cítí tu pohodu, kterou třeba jednou budou moci předávat dál.*

Podle toho co říkáte, je jasné, že v rodičích máte velký vzor. Bylo tomu tak vždy?

DE: *Táta pro mě byl vždycky velký vzor, hrozně jsem ho milovala, i když mě hrozně rozčilovaly jeho zálety, ale protože jsem byla tatínkova holčička, takže jsem měla navrch. A protože jsme doma byly my se ségrou, tak táta měl chuť se domů vždycky vracet. Máma to měla hodně těžký, ale zvládla to. Já bych tohle teda nechtěla zažít, mě kdyby muž podvedl, okamžitě bych se rozvedla, protože když muž ženu podvede, jako by tím dal najevo, že si jí neváží. Ale pak jsem četla nějaký knížky a pak jsem si uvědomila, že muži a ženy jsou naprogramovaný tak, že nezáleží na tom, jestli se milujeme nebo ne milujeme, ale jde o to zachování rodu. Takže prostě muži jsou ty rozséváči a ženy vychovávají. Žena mu dává ten dar, že může mít to dítě a pak se partnera snaží udržet. Pro mě je věrnost důležitá, ale ten chlap to bere jinak. Může to vést pak k majetnictví, může to vést k žárlivosti, což mě třeba hodně svazuje, protože pak stačí se jen na někoho usmát a hned je problém. Ženy potom, když už mají děti, se přestanou tolik usmívat, aby toho svého nepopudily, a ty chlapi je přestanou obdivovat. Proto je ženské sebevědomí důležité. Nevěra sice zabolí, ale na druhou stranu vás to osvobodí, protože on už na vás nemůže žárlit a vy si můžete dělat, co chcete. Obecně si myslím, že pokud jsou ženy šťastný, tak nevěru nevyhledávají, nevěra ten vztah vždycky nějak poznamená.*

Jesenská píše, že za nevěru vždycky mohou oba, že to nikdy není na jedné straně. Co myslíte?

DE: *Jako jo, protože máte třeba chlapy, co jsou od přírody sukničkáři a pokud si žena takového vezme, může být krásná, ale prostě má smůlu, protože ten muž stejně pak půjde za jinou. Ale to je pak vina té ženy, že si takového muže vzala.*

Co si myslíte o závisti? Je dnes v literární tvorbě? Jsou autorky, co by Vám úspěch záviděly?

DE: *Myslím si, že závist je všude mezi lidmi, v jakékoli profesi, mezi sousedy. Je to v celé společnosti. Nevím, zda to je pravda, ale v Americe prý lidi jsou pyšní na někoho, když z garážové firmy vytvoří velký podnik, ale u nás tomu tak není. Já to nemá, ráda, když někdo něco umí, tak mu to přeju. Když jsem pracovala v ČEZu, tak mi ani nevadilo, že tam jsou ředitelé, kteří mají vysoké platy, protože jsem si říkala, že tady pak bude generace, která bude*

mít takové platy, že když pak půjdou do politiky, půjde jim o stát, ne o peníze a o moc. I když vím, že to byla poněkud naivní představa. Já teda nezávidím, přijde mě to nefér.

Pouto matka a dítě, které Jesenská popisuje. Říká, že to pouto je velmi silné a že nemá cenu před dítětem něco zatajovat, protože to dítě to pozná, že se něco děje. Jste také toho názoru, že se má s dítětem jednat upřímně, i když je třeba hodně malé?

DE: Ono záleží, o co jde. Někdy si myslím je lepší dítě uchránit od bouří, které jsou dočasné. Myslím si, že když se třeba večer rodiče pohádají a v noci usmíří, tak není nutné, aby to dítě u toho asistovalo. Nebo pokud je třeba někdo v rodině či samo dítě vážně nemocné, není dobré mu to říkat, že si s tím stejně neporadí. U dospělého já razím teorii, že je dobré vědět, na čem kdo je. U těch malých dětí je to zbytečné, to dítě z toho nemá rozum, ale v zásadě souhlasím s tím, že se s dítětem má jednat narovinu, protože je pravda, že to pouto je silný. A je to jedno z nejhezčích pout, které na světě je. Já mam třeba s rodiči velmi silné poutu, pravidelně se scházíme. U manžellových rodičů je to jiné, protože Petrova (Petr Pravda, novinář, manžel D. Emingerové, poz. autor) maminka zemřela a jeho tatínek si našel novou paní, tak tam to pouto už je narušený, protože ten vztah babička děda je trochu jiný, protože tam je ten jiný element. Což je problém i rozvedených manželství. Ti noví partneři nemají už k těm dětem takové pouto. Žena vždy upřednostní své děti před dětmi nového partnera. Je s tím spojen i výraz macecha, který je hanlivý. Zatím co ten muž dokáže mít rád děti své partnerky, pokud tam nejsou nějaké výrazné konflikty, ale muž spíš dokáže přijmout cizí dítě (po určité době) než žena, protože ta stojí pořád mezi svými a manželovými dětmi.

Kniha Něžná tygřice má dvě část, jedna je orientovaná na Vaše zážitky s manželem a dětmi a druhá část je hlavně Vaše dětství. Jsou to celé vzpomínky a zážitky?

DE: Ano, jedná se o mé vzpomínky. Je hodně autobiografická, i když tam jsou určité věci vypointované, nedá se tedy říct, že to opravdu bylo takhle, jak je to napsané. Myšlenky jsou jako by kruh, protože v té druhé části se jedná o zážitky a vzpomínky na mé dětství, takže nejprve jsou zážitky, které jsem prožila s manželem a dětmi a druhá část je mé dětství se sestrou. Tím se pak kruh uzavře, talk jsem tu knížku vlastně tvořila. Proto jsem se rozhodla dát nejdřív současnost a pak pro dokreslení jsem tam přidala své dětství.

V knize Něžná tygřice píšete o své zálibě v psaní, opravdu Vás to táhlo odmala k literatuře?

DE: Ano, já jsem přiběhla ze školy a rovnou k psacímu stolu, kde jsem psala vše, co mě napadlo. Moje prvotina se jmenovala Něžná tygřice, kde jsem si vysnila mladou dívku, do které jsem se jakoby stylizovala, prožívala jsem s ní veškerá dobrodružství, která byla ovlivněna i tím, co jsem v té době přečetla za knížky.

A Vaše současná kniha fejetonů se jmenuje stejně, tedy Něžná tygřice. Jednalo se o nějaký záměr?

DE: No, původně se ta kniha měla jmenovat jinak – Trošku mrtvej pavouk, podle jednoho z fejetonů, ale můj velký literární guru Arnošt Lustig mi povídal „Dano, tohle není dobrý název. Vyber něco lepšího, třeba tady máš, koukej, Něžná tygřice, to je super.“ Takže v tomhle

jsem dala na jeho radu a bylo to super, protože ta knížka se dobře promuje, dobře se prodává. Například moje prvotina se jmenuje Táhne mi na dvě stě a jedná se o kapitolky o mém dědečkovi, kde ale není název ideální. Je to vhodné jako název pro novinový rozhovor, ale ne pro knihu. Naopak poslední kniha In flagranti má provokativní název, Arnoštovi se taky líbil, vyjadřuje to, o čem to je.

Všimla jste si, že Vaše poslední kniha In flagranti je i název knihy ve filmu Ženy v pokušení, kde se jedná o vzpomínkovou knihu hrdinky Vilmy (hrála ji herečka Eliška Balzerová). Co jste na to říkala?

DE: No já když jsem to viděl, tak jsem se zhrozila. Kniha už byla víceméně dotažená a teď tohle to. Já jsem volala agentce, že teda je tohle to a že musíme název změnit a ona na to, že je to v pořádku, že žádná knížka se In flagranti nejmenuje a že na film se za rok zapomene a bude to. Já jsem původně ten název chtěla změnit, i když tu knihu jsem měla tak nazvanou dávno předtím, než film Ženy v pokušení šel do kin, ale nakonec jsem to tak nechala.

Co vy a cenzura?

DE: Ve firmách, kde jsem pracovala, mi přišla kolikrát horší, než v době komunismu, kdy jsme pracovala v Mladém světě. Měli jsme dobrou šéfredaktorku, která dokázala hodně věci obhájit.

Myslíte si, že má člověk přijmout svůj osud tak, jak je, a nebo se má snažit to nějak ovlivnit či změnit?

DE: No já nevím, jestli úplně na nějaký osud věřím, myslím si, že člověk to má víceméně ve svých rukou a samozřejmě některý věci ne, něco těžko ovlivníte. Já si ale myslím, že člověk má svůj osud ve svých rukou a nikde není psáno, že vám spadne na hlavu květináč, může se to stát. Já ten osud přijímám, že bych se třeba bála někam jet, protože se mi tam může něco stát, že třeba spadne letadlo, to ne.

A u ženské otázky jako je již zmiňovaná atraktivita ženy pro muže?

DE: Většinou dostanete nějaký signál, že je někde něco špatně. Pokud máte děti, je to to nejkrásnější na světě a myslím se, že kvůli nim je dobré udělat nějaký kompromis.

Nahlížení žen na sebe. Milena Jesenská píše, že se žena vidí jinak, než je realita, že se vidí krásnější, než je realita. Co si o tom myslíte vy?

DE: Já jsem někde četla, že se ženy naopak v zrcadle vidí silnější, než jsou, ale nevím. Dnes si myslím, že to záleží na povaze ženy, jak se která vidí. Asi je to spojené s trendem štíhlých žen. Také čím člověk stárne, přibývají vrásky, tak se člověk snaží udržet svěží. Dnešní doba je prima v tom, že mě bude padesát a já si nepřipadám stará, i když jedná se i o vyspělost země. V naší společnosti je padesátka krásný věk, je to ti tím, že se lidé dožívají vysokého věku, jsou vitální a činný mnohem déle. Životní styl nahrává delšímu věku, je i vyšší hranice odchodu do důchodu.

Myslíte si tedy, že v tomto věku je tedy ideální třeba začít cestovat, když mluvíte o produktivitě i ve vyšším věku?

DE: *Jo, tenhle věk je fajn, děti už jsou velký, třeba u mě už jsou děti velký a ten nejstarší se o ty mladší postará. Člověk už může myslet na sebe a myslím, že každá žena je tak hezká, jak se cítí. Pro ten klid na duši je taky třeba něco udělat, někdo vidí smysl v tom mít vysokou manažerskou funkci a vydělat spoustu peněz, já zase vidím smysl v tom, že píšu knížky. Když jsem měla manažerskou funkci, měla jsem pocit, že jsem strhaná, že nemám čas na děti, na manžela, ani na sebe. Sice mám peníze, ale ani si je neužiju, a že dělám to, co vlastně nechci a tak jsem odešla. A i když občas se člověk vyděsí, když přijdou složenky, z čeho to zaplatí, tak jsem spokojená.*

Dana Emigerová neustále mluví o svých rodičích, mluví o nich velmi krásně. Při otázce o produktivitě v životě, se se autorka rozhovořila o otci a jejich společném koníčku – volejbalu. Dana Emingerová je vášnivou hráčkou a nejlepší hra je s jejím otcem, který je ročník 1934 a stále je aktivní. V mamince vidí velkou osobnost, která dokázala rodinu stmelit a dokázala ustát veškeré rodinné krize. Se sestrou Evou Emingerovou (jazzovou zpěvačkou) se mají velmi rády a rodiny se vídají a navzájem.

